

מהודות 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

# אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ צי ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש  
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"  
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה  
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו קרבן פסח כדין קרבן תודה  
- ד' שצריכים להודות  
מילתא חדת"א

יב ידים בנהלים הלוהטות ובהמות כשרות  
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע  
ספיר ויהלום

ד ערב פסח שחל בשבת  
צדיקי הדורות לשבת קודש  
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות



**ש"ה הקדוש** | בערב פסח יש להיות שרוי בעבודת הבורא בראייה ובהבנה. ה  
**עטרת ישועה** | שבת זו מסגלת להמשכת שפע. ה  
**פרי צדיק** | הצפייה גדורותינו להקרכת הפסח משפיעה כבעת הקרכתו. ה  
**דמישק אליעזר** | 'ומקלכם בידכם' רמז למדת הבטחון. ו  
**שפתי צדיק** | השתוקקות וכמיהה למצות מצה מתוך תשובה מעמק הלב. ו  
**אמרי חיים** | נספי געגועים וכמיהה למצות החג וקדשת ליל הסדר. ו  
**קדשת לוי** | בגלות שאין לנו קרבתנו על ידי דבור תורה ותפלה נראוי נקרא  
 כמקריב קרבן. ו  
**זרע קדש** | 'אין מפטירין אחר הפסח' - אין לפתח הפה סח אלא בתורה  
 ותפלה. ו  
**אור המאיר** | 'צלי מלשון צלותא'. ו  
**דברי שלום** | 'חנץ מגיד' - לעשות חציצה בדבור ובפטר בתפלה. ו  
**ויחי יוסף** | 'הלל נרצה' - על ידי הזהירות משיחה בטלה בעת התפלה עולה  
 לרצון. ו  
**סדר הזמנים** | תפלתם של האנשים הפשוטים היא כסימן בעלמא על הכונות  
 הנשגבות הגנוזות בה ומכל מקום פועלים על. ו  
**חוט של חסד** | התקרבות העולה מעצמה למזבח. ז  
**דברי שאול** | שרפת הקרבן על ידי אש של מטה. ז  
**אלהיו זוטא** | ההבדל בין מקדש ראשון למקדש שני. ז  
**ערוגות הבשם** | שמירת המלאכים ממשוהו חמץ. ז  
**ויאמר שאול** | כהן המקפר כאלו עשה את בעל הקרבן. ז  
**חמש הגבורים** | הקדשת זבח השלמים קדם הבאתו לבית המקדש. ז  
**שיגרי מנחם** | התורה מונעת את האדם מהחטא. ז  
**וידבר משה** | אכילת קרבנות המלוואים בדרך נס. ח  
**עיני העדה** | קדשת השבת גדולה מחג הפסח. ח  
**לחמי תודה** | פסקה מפת חשף בשבת הגדול כדי שלא יכשלו ישראל באסור  
 מקצה. ח  
**יעלת חן** | ענג ישראל במצרים בשבת הגדול מפאת בטחונם בה. ט  
**מחשבות משה** | אריכות שבת הגדול במצרים יותר משאר שבתות שבמדבר  
 מעשי צדיקים. ט  
**ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה. יב

**בית אהרן** | הכנה לחג הפסח על ידי ענין הקרבנות. א  
**תורת אמת** | בחג הפסח מתחילין כל נפשות ישראל להתקרב להשם יתברך  
 וקריאת פרשת צו מסייעת לכך. א  
**שפע חיים** | אליהו הנביא מקריב קרבן פסח בכל שנה | מעשה נורא מהרב  
 הקדוש מצאנו זיע"א. א  
**בית אברהם** | ההבדל בין חמץ למצה הוא סגירת הפתח על ידי תחבולות  
 היצר. א  
**תורי זהב** | התבודדות עם הבורא יתברך אפילו בעומדו בתוך אלף אנשים. א  
**לקוטי שיחות** | אש והתלהבות תמידית צריכה להיות יוקדת בלב האדם. א  
**תפארת שלמה** | אכילת מצה דומה לאכילת קדשים ומטהרת ומקדשת פנימיות  
 האדם. א  
**פתוחי חותם** | מכל מצוה נברא מלאך טוב ומכל עברה מלאך רע. א  
**קדשת לוי** | 'שבת הגדול' - על שם שבאשר קשרו ישראל את אלהי מצרים לא  
 התיראו, ובחינה זו היא רק במוחין ונגדלות. א  
**באר יעקב** | 'שבת הגדול' - לפי שהיא המכילה ליום טוב הגדול והקדוש. ד  
**ביתו נאווה קדש** | הנה 'היום' בא בווער פתנור - כשחל ערב פסח בשבת יום  
 השבת קדש עצמו בווער פתנור ומבער החמץ וכל. ד  
**מנחם ציון** | ערב פסח שחל בשבת מסגל לגאולה | אליהו הנביא יכול לבוא לבשר  
 הגאולה אף בערב החג פיון שאין טרודין בהכנת. ד  
**אמרי נעם** | ערב פסח שחל בשבת זמן מסגל לישועה | בשנת הקמת המשכן  
 ובשנת פניסת ישראל לארץ חל ערב פסח בשבת. ד  
**דרשות חתם סופר** | ערב פסח שחל בשבת הוא זמן הראוי לגאולה וחיוב כיום  
 שנבראו בו שמים וארץ והעולם. ד  
**עטרת ישועה** | אלמלא שמרו ישראל 'שתי שבתות' מיד היו נגאלין - פסח החל  
 סמוך לשבת. ה  
**לב שמחה** | לקראת שבת לכו ונלכה' - הכנה בכפלים לשבת ולפסח הנקרא  
 שבת. ה  
**שם משמואל** | פתיחת היכל האהבה מביא אחדות ואהבה בין ישראל. ה  
**ש"ה הקדוש** | יש לכוון שהחמץ הוא היצר הרע. ה  
**שפת אמת לקוטים** | בטול חמץ - בטול המחשבות הרות. ה  
**ישועות משה** | אין בעור חמץ אלא שרפה - התלהבות ויקוד אש. ה

בס"ד



# קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

# 02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8



# מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: [newsletter.mechubarim@gmail.com](mailto:newsletter.mechubarim@gmail.com)

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת צו

שיבות הפרשה לחג הפסח

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

הכנה לחג הפסח על ידי עניני הקרבנות

דבר מבחינת שבת הגדול, ואמר כמדמה שהוא נגד שבת תשובה. ואמר שלקף קורין תמיד פרשת צו קודם פסח, שהיא פרשת כל הקרבנות, וכמזכר בפסוק זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת וגומר וכו' מפני שצריכין להכין עצמן לחג הקדוש הזה בכל עניני קרבנות, הן מאותן הבאים לכפר, הן מאותן הבאים לקדש ולטהר, שיוכל לקבל בחינת יציאת מצרים:



תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

בחג הפסח מתחילין כל נפשות ישראל להתקרב להשם יתברך וקריאת פרשת צו מסייעת לכך

כרב השנים קורין הסדרא הזאת פרשת צו בשבת שלפני פסח, יש לומר הענין, שבסדרא הזאת נאמרו כל עניני התחלות התקרבנות עבודה, הינו פרשת תרומת הדשן הוא התחלת עבודת הקרבנות בעבודות היום, ופרשת זה קרבן אהרן וגו' הוא התחלת הכהן העובד את עבודת הקרבנות, ופרשת מלואים הוא התחלת מקום המקדש לעבודה.

ועל ידי קדשת ההתחלות האלו שאנו קורין בשבת הזה, נוכל להתחיל להתקרב אליו יתברך בחג הקדוש הבא לקראתנו, שבו מתחילין כל נפשות ישראל להתחיל מתדש להתקרב אליו יתברך.

ועל זה מורה הקרבן פסח, אשר צוה הוא יתברך שכל נפש מישראל יקריב קרבן הזה, אשר לא מצינו עוד קרבן שייחב היחיד להביא - אם לא על איזה חטא חס ושלום.

אך לאשר הוא יתברך בחר בעם הקדוש הזה לקרבם אליו, לכן בהתחלתו צוה שיקריב כל יחיד את הקרבן הזה, שעל ידי הרצאת דמים וקדשת ברית מילה יתחילו להתקרב אליו, כמו הגר הבא להתגבר אינו יכול להתחיל לכנס לקדשה עד יהיה לו התחלות אלו, פאשר אנו למדין הדבר הזה מסיני.

וההתחלה הזה היה בחג הזה בעודם במצרים, ונשרש הקדשה

הזאת בכל נפשות ישראל לדורות, בעת שיגיע הזמן הזה יהיה להם קדשת ההתחלה הזאת.

ולכן אנו קורין את הסדרא הזאת בשבת שלפני חג הזה, שעל ידי קריאתנו ההתחלות הנאמרים בה ישרה עלינו קדשת ההתחלה הבא לקראתנו בחג הקדוש הבא עלינו לטובה:



שפע חיים

רבי קהתיאל יהודה מצאנו זיע"א

אליהו הנביא מקריב קרבן פסח בכל שנה | מעשה נורא מהרב הקדוש מצאנו זיע"א

שמעתי מכבוד קדשת אבי אדוני מורי ורבי זי"ע, ששמע מפי זקני הקדוש מצאנו זי"ע באחת השנים בליל הסדר, קדם אכילת אפיקומן, אחר שהכריז 'צפון', שאמר:

מוכא (עשרה מאמרות, מאמר אם כל ה, חלק ג סימן כג) שאליהו הנביא מקריב בכל יום קרבן תמיד. אם כן, הוא בודאי מקריב גם קרבן פסח, וכשהקדוש ברוך הוא עוזר ליהודי, יש לו זכיה לקבל פזית מהקרבן בשעה שאוכל אפיקומן בליל פסח. שמא תאמרו, אנו בחוץ לארץ - מביאים שם קדשת ארץ ישראל. שמא תאמרו, אנו טמאי מתים - טמאה התרה בצבור, עד כאן דברי קדשו.

אז הכריז זקני הקדוש שוב 'צפון' והתחיל לאכל אפיקומן, ובשעת אכילתו נפח על המצה וזרקה מיד ליד, כמי שאוכל דבר חם.

הקרבנות הקרבנות על ידי אליהו הנביא היא בבית המקדש בירושלים בפעל

לפי האמור נבין פונת דבריו הקדושים, שהקרבנות הקרבנות של אליהו הנביא אינה בשמים ממעל, אלא על הארץ מתחת, בבית המקדש שעומד בירושלים הבנויה. זקני הקדוש התכונן להראות בכך אות ומופת, כי למראית עין נדמה שאוכל תתיכת מצה פשוטה, בעוד שבאמת יש בקדו בשר חם וצלוי.

ומזה למדו בנוגע לבית המקדש, שאף שנראה בעומד בחרבנו ושמונו, באו בה פריצים וחלילה ונכרים מרקדים בהיכלו, אין זה אלא בדמיון מראית העין, אבל באמת לא חלו בה גדים, היא על

תלה בנויה ושם עומד אליהו ומקריב קרבנות.

צדיקים קדושי עליון זיע"א אמרו בצדק 'חסל סדור פסח כהלכתו ככל משפטו וחקתו', כי קימו זאת בפעל

בצדק אמרו צדיקים הללו 'חסל סדור פסח כהלכתו ככל משפטו וחקתו', כי קימו ממש את מצות אכילת קרבן פסח כהלכתו, והיו יכולים לומר 'פסח זה שאנו אוכלים על שום מה וכו'.

כל בקשתם היתה רק 'פאשר זכינו לסדר אותו פן נזכה לעשותו', שהם בעצמם יעשו הפסח ולא על ידי אליהו הנביא.

זך שוכן מעונה וכו' פדויים לציון ברנה, כי על פי אמת, ירושלים בנויה ועומדת על תלה, אלא שאנו בוכים ומצטערים על שענינו טחו מראות.

רק לעתיד לבא ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה, פאשר נתודע שבית המקדש לא נחרב מעולם. כל הבכי והקינה משך שנות הגלות, יהיה אז לשחוק בענינו, כי לא היה לנו לבכות על עצם קרבן בית המקדש, אלא על חלול ה' שנגרם, שלמראית עין נדמה לאמות העולם שהחריבו את בית ה'.

הרמז בדברי בעל הטורים בפסוק 'זאת תורת העלה הוא העלה'

בזה נבין דברי בעל הטורים בתחלת הפרשה (ו א) זאת תורת העלה הוא העלה - לומר כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה, שפונתו, שאם עוסק בתורת עולה, יבא אליהו ויקריב בשבילו קרבן עולה בבית המקדש הבנוי.

בכיה ותחננונים לפני השי"ת שנוכה לעשות הפסח

לכן, עצה יעוצה ללמד קדם פסח כל מסכת פסחים עם הלכות קרבן פסח, יחד עם בכיות ותחננונים לפני השם יתברך שנוכה לעשותו, כי כך יקריב אליהו קרבן פסח בעדנו, ואף אם לא נזכה לקבל פזית מן הקרבן, הרי אכילתו אינה מעפכת (פסחים עח:), ונקיים מצות עשית הפסח על ידי אליהו, בתורת שליחות וזכיה.

אמירת סדר הקרבנות קרבן פסח על יד כהל המערכי

שמעתי שיש שהולכים בערב פסח לומר סדר הקרבנות קרבן פסח על יד כהל המערכי. לפי האמור, הוא מנהג טוב, כי הלא אליהו הנביא והמלאכים הקדושים באים להקריב

**בעת** הזאת תכסה בושה פנינו, כשנתבונן בזה שאנו עומדים סמוך למקום בית המקדש ומדמים שיש שם בתי טמאתם. לכן צריכים להרבות בתפלה ולבקש והראנו בבגינו', אשר אז כאמור יהא וישמחנו בתקונו':

יתכן שלגוים יש שליטה על בית המקדש אשר קדם לעולם (פסחים נד.), אלא הוא נטמן ונגנו מעינינו. רק קדושי עליון, כמו רבי אברהם גאלאנטי זי"ע, האור החיים הקדוש זי"ע ודומיהם, היו יכולים לראותה גם בזמן הזה.

שם את קרבן פסח, וכאשר השם יתברך עוזר לאדם ויש לו אונים טובות, בודאי יכול לשמע אותם ולומר עמם את ההלל.

התבוננות בבקשת 'והראנו בבגינו וישמחנו בתקונו'

**על** כל אחד להתבונן בענין זה, בפרט כשמתקרבים ימי חג הפסח, שלא

### פרשת צו

למדרגה זו שמכניס בד ילבש על בשרו ודרשו חז"ל (ובחים יא.) שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו, ורצונו לומר שלא יהא שום דבר שפעולם חצץ ומפסיק אותו לבלבל מחשבתו מדבקותו ליתברך, והגם שיהיה בין אלה אנשים יתבודד גם כן עם קונו:

המזבח הוא נגד אור י"ד, כל הלילה עד הבקר נגד י"ד שחרית, ויאש תמיד תוקד על המזבח (פסוק ה), הוא בשעת הבעור, שלומד תורה הקדושה, שהוא אש המזבח המכבה אש של יצר הרע:

**הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו** (ו ב)

#### בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

ההבדל בין חמץ למצה הוא סגירת הפתח על ידי תחבולות היצר

**חכמים** אומרים לא בדיק אור י"ד יבדק בי"ד לא בדיק בי"ד יבדק בתוף המועד (פסחים י:).

**בין** חמץ למצה אין הפרש בממשות העסה, אותם המים ואותם הקמח בשניהם, אלא בטעם הוא החמוץ, וזה מה שאסרה התורה.

**חמץ** – מצה, כל הנפקא מנה שבאותיות הוא רק שבה של מצה יש פתח ובה של חמץ סגור הפתח, והוא לפתח חטאת רביץ (בראשית ד ז), היצר הרע רובץ תמיד להכשילו שירצה לטעם טעם בעניני עולם הזה, ועל ידי הטעם הזה נעשה ח' במקום ה', הפתח סגור, היא מחצה המפסקת בינו לבין הקדוש ברוך הוא על ידי הפגם הזה.

בדיק ליל י"ד - הכנה קדם הלמוד, י"ד שחרית - בהתחלת הלמוד, בשעת הבעור - באמצע הלמוד

**גם** מרמז על דרך שהפעל שם טוב זי"ע נכנס פעם אחת לבית המדרש, ואמר שהוא מלא עם תורה, כי תורה לשמה אית לה גרפין ופרחת לעילא, ותורה בלא דחילו ורחימא לא פרחת לעילא (תקוני זוהר תיקון י כה) ונשארת במקומה, והוא סגירת הפתח בחמץ, שגם התורה אינה עולה למעלה לקודשא בריך הוא.

**והוא** הבדיקת חמץ בליל י"ד, הכנה לפני התחלת למוד התורה, שיעשה תשובה. ואם לא עשה הכנה, יבדק י"ד שחרית, הוא התחלת הלמוד. ואם גם אז לא בדיק, יבדק מכל מקום בשעת הבעור, באמצע הלמוד, שבכח הלמוד מתבער החמץ, ויהרהר בתשובה.

הרמז בפסוק

**ומזבח** בפסוקים הקדושים שהוא מרמז בפסוק היא העלה על מוקדה על

**אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה** (תמיד אפלו בשבת, תמיד אף בטמאה, ירושלמי יומא פ"ד ה"ו) (ו י)

**ולבש הכהן מדו בד ומכניס בד ילבש על בשרו** (ו י)

#### תורי זהב

רבי בנימין מזאלוויץ זיע"א

התבודדות עם הבורא יתברך אפילו בעומדו בתוך אלה אנשים

**איתא** בחובת הלכבות דצריך האדם להרגיל עצמו במדות התבודדות להיות פרוש מבני האדם, עד שירגיל את עצמו כשיהיה בין אלה אנשים יהיה לו גם כן הדבקות ליתברך, ולא יהיה שום דבר חצץ ומפסיק אותו מדבקותו יתברך. **ועל** דרך שפרשתי פסוק וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו (ויקרא טו יז), כי נודע שקודם התפלה צריך שיהיה לאדם התפשטות הגשמיות ולדבק מחשבתו בהתרוממות האל יתברך, כאלו אינו עומד בין אנשים רק בין המלאכים בעולמות העליונים, ואז כששוכח שהוא עומד בין האנשים יוכל להתפלל בכונה גדולה ובלי פגיות.

**וזה** אומרו וכל אדם לא יהיה באהל מועד, הינו בבית הכנסת או בית המדרש, מקום אשר מתועדים שם האנשים להתפלל, אז לא יהיה שום אדם במחשבתו, ורצה לומר שתפשיט הגשמיות כל כך עד שתשכח שעומד בין אנשים. וזהו **בבאו לכפר בקדש**, הינו בשעת תפלה שהוא במקום קרבנות כפרה, עד צאתו הינו מתחלת התפלה עד סופה, ואז בודאי וכפר בעדו ובעד ביתו, כי תפלתו תהיה זכה בודאי כשתהיה על אפן זה וכו'.

הרמז בלשון הפסוק

**וזה** אומרו ולבש הכהן העובד מדו בד, רצה לומר מדה של התבודדות, עד שיבא



כלומר עכשו שמת' החטאת' שהוא המלאך הרע, אם בן נחמן האדם הזה, והנשמה קדש קדשים היא:

### שבת הגדול

#### קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

**'שבת הגדול' - על שם שכאשר קשרו ישראל את אלהי מצרים לא התקראו, ובחינה זו היא רק במוחין דגדלות**

**יש** מי שעובד להבורא ברוך הוא בגין דאיהו רב ושלטי, ואינו משים על לבו הטובות והחסדים מה שהשם יתברך ברוך הוא משפיע עליו, כי כל הטובות וכל התענוגים כלא נחשבו נגד תענוג עבדות הבורא ברוך הוא. וזהו נקרא מוחין דגדלות. ויש מי שעובד להבורא ברוך הוא מחמת שמשפיע עליו חסדים ושפע רב, וזהו נקרא מוחין דקטנות, שעובד להבורא ברוך הוא בקטנות השכל.

**וכל** מי שעובד להשם יתברך במוחין דגדלות, אין לו שום מורא ופחד מכל המאצעות שבאות עליו, כי אף על פי שלפי הנראה הוא צרה. לבו נכון ובטוח שבנדאי לא יגיע לו שום נזק, אף בחוץ לפי הנראה הוא צרה. ומי שעובד להשם יתברך במוחין דקטנות, אזי כשבא עליו איזה מארע מן המאצעות, אזי נפל עליו פחד גדול. ועל ידי זה מתגבר עליו כח החיצונים שהוא פחת ממשלם.

**ומזה** הטעם כתבו הפוסקים ששבת שלפני פסח קורין אותו שבת הגדול, על שם גס הגדול שנעשה בו. והיה שניהם קהות על זה ששוחטין את אלהיהם.

**ולכאורה** יש להבין, מפני מה יחסו וקראו לזה הגס גדול יותר משאר נסים, וכי לא היו נסים גדולים יותר מזה הגס, והא גס דקריעת ים סוף ושאר נסים שעשה השם יתברך עם עמו ישראל היו יותר גדולים מזה הגס.

**אך** רמזו לנו, שישאל בעת הזאת עבדו להשם יתברך במוחין דגדלות, וכל מי שעובד להשם יתברך במוחין דגדלות אזי אין לו שום מורא ופחד מכל איזה מארע שבא עליו. ולזה קראו אותו גס גדול, שנעשה בגדלות השכל שלא היה להם שום מורא ופחד מן המצרים אף על פי שהיו רוצין לשחט את אלהיהם

(פרשת יתרו):

**וזה** היה אצלי פונת הפסוק (איוב לו ט) 'ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו'. לפי שדרשו רז"ל בזה (תענית יא.), דבשעת המיתה אומרים לאדם כל עברות שעשה בימי, ומודה עליהם וחותם עליהם בידו, וזהו 'ביד כל אדם יחתום'. באמת, סיפא דקרא מאי קאמר 'לדעת כל אנשי מעשהו', די באמרו 'לדעת כל מעשהו', ומהו 'אנשי'.

**אלא** הכונה היא, כיון שכל עברה ועברה נכרא ממנה מלאך רע, כלם נקבצו לו ביום המיתה, וכל אחד ואחד מעוז בפניו ואומר לו, אני שנבראתי מעברה פלונית שביום פלוני, וזהו 'לדעת כל אנשי מעשהו', דהינו האנשים שהם המלאכים הרעים שנבראו ממעשיו הרעים:

**כששב בתשובה כל המלאכים הרעים שנבראו ממעשיו מתים**

**והנה** כשישוב האדם בתשובה שלמה נראוי, ויתקן את אשר עות, כל המלאכים רעים שנבראו ממעשיו הרעים, כלם חוזרים פגרים מתים. ועל זה בשר נתן הנביא לדוד המלך עליו השלום (שמואל ב' יב יג) 'גם ה' העביר חטאתך לא תמות', דהינו המלאך הרע הנקרא 'חטאת' העבירו והמיתו, ולכן אהה 'לא תמות'. והנה, אם לא חזר האדם בתשובה, ונשארו המלאכים הרעים שנבראו ממעשיו הרעים קימים, בנדאי שנפשו היא שתמות ותתאבד.

**ועל** זה נאמר (יחזקאל יח כ) 'הנפש החטאת היא תמות', לא אמר הנפש שחטאה, רק 'החוטאת' לשון הנה, לומר לה, הנפש החוטאת' ונולד מלאך הנקרא 'חטאת' ועדין עומד שלא המיתו בתשובתו, 'הנפש' בנדאי 'היא תמות'.

**כשמתיים המלאכים הנקראים חטאת הנשמה קדש קדשים**

**וזהו** פונת הפסוק: זאת תורת החטאת, דהינו כשישוב אדם בתשובה ויחזר להתקדש ולהתדבק בשכינה הנקראת זאת, ובתורת ה', מה יהיה משפט המלאכים הרעים הנקראים חטאת שנבראו ממעשיו הרעים, לזה אמר במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת, כלומר, קדם שישוב זה האדם בתשובה היה ראוי שתשחט ותאבד נשמתו הנקראת עולה, ועכשו זה המלאך הרע הנקרא חטאת הוא שישחט תמורתה, והיא תשאר תמימה בלי מום.

**ופרוש** במקום זה, הוא לשון פחת, והכי קאמר, 'פחת אשר תשחט העולה תשחט החטאת'. ודומה לו (הושע ב א) 'היה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל תי'. וזה שאמר קדש קדשים היא, קאי על 'העולה' שהיא הנשמה,

את האש תמיד', האש האלקי שנמצא אצלה, שלא יכבה. וזה יביא להענין ד'לא תכבה' כפרוש המגיד ממעזריטש נ"ע, שה'לא' - כל הענינים הלא-טובים - 'תכבה', יכבו (ח"א עמוד 217):

**'מצות תאכל במקום קדש וגו' (ו ט)**

#### תפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

**אכילת מצה דומה לאכילת קדשים ומטהרת ומקדשת פנימיות האדם**

**גדל** מעלות אכילת מצה שהוא דומה קצת לאכילת קדשים. כי הנה כל המצות הם נעשים בגופו של האדם מבחוץ, אף מצות אכילת מצה ואכילת קדשים הם נכנסים בגופו של האדם בפנים, לכן נקראו קרבנות, שמקרבת את האדם ברפואת הנפש בפנימיות.

**כי** הם תועלת גדול לקדש את האדם בפנים, כמו שכתוב (תהלים קג א) 'וכל קרבי את שם קדשו', כמו שאמרו חז"ל (בבבא מציעא:): הסקו בפנים, כי נכנס בכל האיברים הפנימים לקדש ולטהר אותם.

**וגם** ענין אכילת מצה הוא נקרא בזה הקדוש מכלא דאסותא, כי הוא רפואת הנפש בפנים, והוא גם כן תועלת לאדם על ידי שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעשים טובים שיהיה הגוף טהור ומוכן להכניס הקדשה בתוכו על ידי אכילת מצה.

**וזהו** שכתוב מצות תאכל במקום קדש בהכנה הראויה, אז בחצר אהל מועד יאכלוה, כמו אכילת קדשים בחצר אהל מועד:

**דבר אל אהרן ואל בניו לאמר זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני ה' קדש קדשים הוא (ו יח)**

#### פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

**מכל מצוה נקרא מלאך טוב ומכל עברה מלאך רע**

**אפשר** לרמזו, על פי מה שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ד מ"א) דהעושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, והעובר עברה אחת קונה לו קטגור אחד. והמלאך הטוב הנכרא מן המצוה והרע הנכרא מהעברה, כל אחד נכרא שלם ממש. ועל כל מצוה ומצוה נכרא מלאך טוב, ועל כל עברה ועברה נכרא מלאך רע.

### באר יעקב

רבי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א  
**'שבת הגדול' - לפי שהיא המכינה ליום טוב הגדול והקדוש**

**שבת** זו נקראת 'שבת הגדול', ויש לומר הטעם על פי דאיתא בזהר הקדוש (ח"ב פח.) דכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין. ואם כן השבת שלפני הפסח הוא המכין ליום טוב.

**ולפיכך** צריך שתהא הנהגתנו בשבת זו באפן נעלה ומיוחד, בכדי שתהיה לנו הקנה דרבה על ימי הפסח הבאים עלינו לטובה. ולזה נקרא 'שבת הגדול' - להורות שאצלנו צריכה השבת הזאת להיות באפן נעלה ומרומם:



### ערב פסח שחל בשבת

#### ביתו נאווה קדש

רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א  
הנה 'היום' בא בוער כתנור - כשחל ערב פסח בשבת יום השבת קדש עצמו בוער כתנור ומבער החמץ וכל ההתנגדות לקדשה

**ספר** עד נוכח הרה"ח הישיש רבי חיים משה בארד עליו השלום (מלונדון) בננו של הבעל תפלה בהויף בתיי מרן מהרי"ד, החסיד רבי ברוך יארטשובר זצ"ל. ששמע מפה קדוש מרן מהרי"ד זיע"ע, שפרש בהאי יומא דשבת דמעלי פסחא את הפסקא שבהפטורת ו'ערבה', 'הנה היום בא בער כתנור וגו' (מלאכי ג ט).

**והסביר**, ששרפת חמץ שבערבי פסחים מסגלת היא לבער כל דברי התנגדות לקדשה. אולם כעת בשבת קדש, שהרי אין שורפין בה את החמץ, הלא מאי אית למעבד. אלא צין מרן מהרי"ד: עצומה של יום השבת קדש גופיה - היא כמו 'אש'! ומסגלת לבער את כל עניני התנגדות דקדשה החיצונים וכו'.

**וזהו** פרוש הפתוב הנה 'היום' בא בוער כתנור (מלאכי ג ט), מרמז על יום שבת קדש שבוער כתנור, מסגל הוא למרות שאין שורפין בפעל את החמץ, אף על פי כן מועיל הדבר בתקונה ונעשה מאליו:



### מנחם ציון

רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א  
ערב פסח שחל בשבת מסגל לגאלה | אליהו הנביא יכול לבוא לבשר הגאלה אף בערב החג כיון שאין טרודיו בהכנת

### צרכי יום טוב

**וערבה** לה' מנחת יהודה וגו' (מלאכי ג ט). הפטורה זו אנו קורין בערב פסח שחל בשבת ומסימין 'הנה אנכי שלח לכם את אליהו הנביא' (פסוק כג שם).

**ובדרך** פשוט נראה לתת טעם הגיון לזה, כי אנתנו בני ישראל קוי ה' יחליפו כח (ישעיה מ לא) - מחכים ומצפים לתשועת ה' על גאלתנו ועל פדות נפשנו בעת הזאת אשר היתה מאז ומקדם עת גאלה וישועה, וכמאמר חז"ל (ר"ה יא.) בניסן עתידין לגאל, על כן נפשנו חכתה לה' יוסיף שנית ידו לקבוץ נדחי עמו ישראל.

**ואולם** לפי זה על פרחף הגאלה צריכה להיות בט"ו בניסן פאשר היתה בימי קדם עת רצון, והקבלה בידינו שאליהו יבוא לבשר את ישראל יום אחד טרם הגלות נגלות אלינו המורה צדק, ואם כן שיבוא אליהו בערב פסח, וכבר מבטח להם לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים (עירובין ג.ג.).

**אך** כל זה בשאר ערב יום טוב, וטעמא דמלתא משום שישאל טרודין בהלכות שבת ויום טוב, מה שאין כן בערב פסח שחל להיות בשבת - שפכר מוכן הפל מערב שבת - יוכל לבוא בערב פסח, לכך קורין היום הפטרה זו ומזכירין בה ביאת אליהו בא יבוא ברנה:



### אמרי נעם

רבי מאיר מד'זיקוב זיע"א

ערב פסח שחל בשבת זמן מסגל לישועה | בשנת הקמת המשכן ובשנת בניית ישראל לארץ חל ערב פסח בשבת

**ביום** החדש הראשון באחד לחדש תקים את המשכן (שמות מ ב). הנה קביעות זה השנה שנת תרל"ו שהוא שבת ערב פסח - הוא דבר חשוב וקור מאד, כי גם גאלה העתידה תהיה בקביעות כזו, פאשר מבאר בשם הצדיק מורנו הרב מנחם מנדל מרימנאב, אשר לזה אומרין הפטרת ו'ערבה בשבת הגדול דוקא כשחל בו ערב פסח וכ'.

**וכמו** כן בניית ישראל לארץ ישראל היתה אז הקביעות שבת ערב פסח, כי ז' באדר משה מת (סוטה יב.), וז' באדר היתה אז ביום ו' ערב שבת קדש, כמבאר בספר יצרות דבש (ירוש יז) כי אי אפשר שיהיה ז' אדר בשבת, ומה שאמרו ז"ל אשר בשבת במנחה מת משה, הינו סליקת הנשמה לעלא לרום המעלות, אכל מיתת הגוף היתה יום מקדם שהוא ערב שבת

היה ז' אדר, עין בספר הנ"ל. וכיון שכן כשחל ז' אדר בערב שבת ממילא חל יום א' דפסח ביום ראשון, ושבת הוא ערב פסח, ועין במסכת קדושין.

**וכמו** כן הקמת המשכן שהיתה בחדש ניסן ביום א' בו, ואמרו בגמרא אשר אותו יום נטל עשור עטרות, כי היתה יום ראשון בשבוע, עין בגמרא שבת (זב.א). אם כן היתה פסח גם כן ביום א', ושבת היתה ערב פסח. הראיתי לפניך אשר קביעות כזו מסגל לישועת ישראל. כן יתן ה' ברחמיו אמן.

הסימן 'משוך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא' מתאים רק כשחל ערב פסח בשבת

**ודעו** נא וראו אשר הסימן שאמרו ז"ל קריאת הפרשיות בחג הפסח משוך תורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא, זה הוא דוקא כשקביעות יום א' דפסח ביום ראשון בשבוע, כי לא בד"ו פסח, והקביעות הוא ב'מים אגה"ז.

**והנה** כשהוא ביום ג' אז קורין בשבת חל המועד ראה אמה, ולמה נתן הסימן פסל. ואי ביום ה' אז קורין בשבת ראה, ולא קדש, והוא יום ג'. ואי כשחל בשבת אז קורין ביום אחרון שהוא שבת עשור תעשור, ולמה נתן הסימן בוכרא. רק כשחל שבת ערב פסח אז הוא הסימן על צד הנכון. הרי דגם אצלם היתה זה הקביעות לחשיבות, ועל זה יסדו הסימן:



### דרשות חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

ערב פסח שחל בשבת הוא זמן הראוי לגאלה וחביב כיום שנבארו בו שמים וארץ והעולם

**בהפטרה** וערבה לה' מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמנית (מלאכי ג ט). יש לפרש 'ימי עולם' שתחלת חנוף המשכן היתה ביום שנטל עשור עטרות ביום שנבארו בו העולם (שבת זב.א) לומר שחביב כבריאת כל העולם, וכן יום טוב ראשון של פסח בשעת בניסתן לארץ - שהוא פסח גלגל - היתה ערב פסח בשבת ויום טוב ראשון ביום א'.

עלית הלל מבבל לכהן כנשיא היתה בשנה שחל ערב פסח בשבת

**וכן** היתה יום נשיאתו של הלל במעשה דבני בתירה ריש פרק אלו דב'רים (פסחים טו.) בערב פסח שחל להיות בשבת. והינו משום שאותו דבר היתה סבה להתזיר קרן מלכות בית דוד למקומה, כן כתב בפעשה מאמרות, עין כי בבית שני המליכו הכהנים



### שֵׁפֶת אִמָּת לְקוֹטִים

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

בטול חמץ - בטול המחשבות הזרות

וְזוּהוּ עֵינָיו בְּטוֹל חֲמֵץ קוֹדֵם פֶּסַח שֶׁהוּא זְמַן אֲהָבָה לְהַקְבִּי"ה וְלִישְׂרָאֵל, עַל יְדֵי זֶה מִתְבַּטְּלִים אֲהָבוֹת רְעוּת לְהִיזוֹת פֶּעֶפֶר מִמֶּשׁ בְּאָדָם עַל יְדֵי בְטוּלָם בְּשָׂשִׂים וּבְאֵלֶּה בְּאֲהָבָה הַשְּׁלֵמָה לְהַקְבִּי"ה וְלְהַתּוֹרָה:



### יְשׁוּעוֹת מִטְּהָ

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א

אין בעור חמץ אלא שרפה - התלהבות ויקוד אש

אֵינן בְּעוֹר חֲמֵץ אֵלֶּה שְׂרִפָּה. אִי אֲפֻשֶׁר לְבַעַר אֶת הַיֵּצֶה"ר הַרוֹמֵז לְחֲמֵץ, אֵלֶּה בְּשִׂרְפָה, בְּקִיּוּם הַמַּצּוֹת הַתְּלֵהבוֹת וּבְאֵשׁ קִדְשׁ:



### עֶרֶב פֶּסַח

### שֵׁל"ה הַקְּדוֹשׁ

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

בערב פסח יש להיות שרוי בעבודת הבורא ביראה ואהבה

בְּעֶרֶב פֶּסַח יְקִיּוּם אָדָם שׁוֹיְתֵי ה' לְנִגְדֵי תְמִיד בְּכָל הַיּוֹם כְּלוֹ פְּעֻבוֹת הַשֵּׁם יִתְפַּרֵּד בִּירְאָה וּבְאֲהָבָה:



### שַׁבַּת עֶרֶב פֶּסַח

### עֲטֵרַת יְשׁוּעָה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

שבת זו מסגלת להמשכת שפע

שַׁבַּת עֶרֶב פֶּסַח הָרֵאשִׁי תְבוּת 'שִׁפְע', רְמֵז שֶׁשְׂחָל קְבוּעוֹת כְּזֶה בְּקַל לְהַמְשִׁיד שִׁפְע לְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:



### קִרְבּוֹ פֶּסַח

### פְּרֵי צְדִיק

רבי צדוק הפנה מלובלין זיע"א

הצפיה בדורותינו להקרבת הפסח משפיעה כבעת הקרבתו

גַּם בְּדוֹרוֹתֵינוּ אֵלֶּה שְׂאִינוֹ לָנוּ מִקְדָּשׁ לְהַקְרִיב הַפֶּסַח, הַקּוֹוֵי שֶׁל כָּל נִפְשׁ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצַּפֵּה לְזוֹה שְׂאֵם הִיָּה בִּיכְלֵת בְּכָל לְבוֹ וּנְפִשׁוֹ הִיָּה מוֹכֵן לְהַקְרִיב הַפֶּסַח, הִרִי זֶה חֲשׁוֹב לְפָנָי הַשִּׁוִּי"ת כְּאֵלוֹ הַקְּרַבְנוּ הַפֶּסַח, לְהִיזוֹת נִשְׁפָּע קִדְשָׁתוֹ זֹאת עֲלֵינוּ כְּמֵאֵז, וְרַחֲמָנָא לְבָא בְּעֵי (תג הפסח - אות ד):

בְּיֹדָאֵי 'לְכוּ וּנְלַכְהוּ' - הַלִּיכָה בְּכַפְלָיִם, וְשַׁבַּת הַגְּדוֹל בְּיֹדָאֵי גְדוֹל יוֹתֵר, וְצָרִיכִין הַכְנָה לְשַׁבַּת וּפְסַח.

'שַׁבַּת הַגְּדוֹל' עַל שֵׁם בֵּית גְּדוֹל שְׁמֹגְדִלִין בּו תוֹרָה וּתְפִלָּה

שַׁבַּת הַגְּדוֹל נִקְרָא גְדוֹל עַל פִּי דְאִיתָא בְּגִמְרָא 'וְאֵת כָּל בֵּית גְּדוֹל וְכוּ' מְקוּם שְׁמֹגְדִלִין בּו תוֹרָה וּתְפִלָּה, הַכְנָה לְפֶסַח עַל יְדֵי תוֹרָה 'לְקִרְאֵת שַׁבַּת לְכוּ וּנְלַכְהוּ' לְהַתְּכַוֵּן לְזֶה.

'שַׁבַּת הַגְּדוֹל' עַל שֵׁם גְּדֵלַת יְמֵי הַחַל הַבָּאִים, וּבְפֶרֶט כְּשֶׁחַל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבַּת שָׁפַל יְמֵי הַחַל הֵם יְמֵי הַפֶּסַח

עוֹד יֵשׁ לזִמְרָה שְׁנִקְרָא 'שַׁבַּת הַגְּדוֹל' כְּדִאִיתָא שֶׁהוֹאִיל וְיְמֵי הַחַל הַבָּאִים אֶתְרִיּוּ הַמָּה יְמֵים טוֹבִים בְּיֹדָאֵי שֶׁהַשַּׁבַּת מְקַדֵּם מִתְעַלָּה וּמִתְגַּדֵּל יוֹתֵר, לְכֵן נִקְרָא 'שַׁבַּת הַגְּדוֹל', וּבִיּוֹתֵר בְּשֵׁנָה זֹאת שַׁבַּת עֶרֶב פֶּסַח - שָׁפַל יְמֵי הַחַל הַבָּאִים הֵם יְמֵי פֶּסַח יְמֵים גְּדוֹלִים כָּל כָּף, בְּיֹדָאֵי הַשַּׁבַּת מְקַדֵּם גְּדוֹלָה:



### • לְשׁוֹנוֹת שֵׁל אֹר •

### אֲהָבָה

### שֵׁם מִשְׁמוּאֵל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

פתיחת היכל האהבה מביא אחדות ואהבה בין ישראל

כ"ק זְקֵנֵי וְצַלְלָה"ה מְקַאֲצַק אָמַר, כִּי הֵיכַל הָאֲהָבָה שְׂבֻשְׂמִים אִם הוּא נִפְתַּח הוּא מְבִיא אֲהָבָה רַבָּה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאֲבִיהוֹן שְׂבֻשְׂמִים וּבֵין יִשְׂרָאֵל זֶה לְזֶה, וְהִרְהִיק ר' לוי"ו וְצַלְלָה"ה מִבְּרִדְיָטְשׁוֹב הוּא פִּתַּח אֶת הַהֵיכַל הַלְוֹ וְהִיָּתָה אֵז אֲהָבָה גְדוֹלָה בְּעוֹלָם, אִךְ בְּאֲשֶׁר הִרְשָׁעִים הַשְׂתַּמְשׁוּ בְּאֲהָבָה זֹאת לְרַע הַתְּאֻמָּצוֹ צְדִיקֵי הַדּוֹר לְנַעַל אוֹתוֹ (צו ושבת הגדול תרע"א):



### בְּדִיקַת חֲמֵץ

### שֵׁל"ה הַקְּדוֹשׁ

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

יש לכוון שהחמץ הוא היצר הרע

בְּבְטוֹל חֲמֵץ וּבְעֻזוֹ יִזְכֵּר כִּי חֲמֵץ הוּא הַיֵּצֶר הָרָע הוּא הַשְּׂטָן שְׂאוֹר שְׂבֻעָסָה, וְשֶׁאִסוּר אֲפִלּוּ בְּמִשְׁהוֹ, וְיִבְדַּק אַחֲרָיו בַּחוּרִין וּבְסִדְקִין לְבַעֲרוּ וּלְבַטְלוּ בְּסוּר מִרְעַ וְעֵשָׂה טוֹב, וְיִשְׁתַּר קִדְשׁ הַחַג הַקְּדוֹשׁ אֲשֶׁר הַשִּׁוִּי"ת בָּחַר בְּנוֹ כּוּ:

וְשׁוֹב נִתְגַּלְגַּל לְהוֹרְדוֹס וּבְנֵיו וְהַעֲלִימוּ עֵינָם מִפְּסוּק 'לֹא יְסוּר שַׁבָּט מִיְהוּדָה' (בראשית מט י), כֵּן פֶּתַח רַמְבַּ"ם פְּרִשְׁתַּי וְיַחֲיֵי (סו).

עַל כֵּן רָאוּ חַז"ל לְהַחְזִיר עֲטֵרָה לְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד עַל יְדֵי נְשִׂאֵי הַתּוֹרָה הַלֵּל וּמִשְׁפַּחְתּוֹ - וְזֶה הִיָּה סִבָּה עַל יְדֵי עֶרֶב פֶּסַח שֶׁחַל לְהִיזוֹת בְּשַׁבַּת שְׂעֵלָה הַלֵּל מִבְּבֶל וּמִלֶּךְ עֲלֵיהֶם. וְעַל דֶּרֶךְ מְלִיצָה אֲמַרְתִּי, 'מִעֵלָה נְשִׂאִים מְקַצֵּה הָאָרֶץ' (תהלים קלה ז) - מִבְּבֶל עָלָה וְנַעֲשָׂה נְשִׂאֵי.

וְעַל כֵּל פָּנִים הִיָּה בְּעֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבַּת - אֲשֶׁר מִזֶּה נִרְאָה שְׂזַמֵּן כְּזֶה רָאוּי לְגַאֲלָה יוֹתֵר שֶׁהוּא יוֹם שְׁנִבְרָאוּ בּו שְׂמִים וְאָרֶץ וְהַעוֹלָם, וְעַל כֵּן אָמַר וְעִרְבָה לְה' מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם 'כִּימֵי עוֹלָם' דִּיקָא, כִּימֵים שְׁנִבְרָא בְּהֵם הַעוֹלָם, 'וּכְשִׁנִּים קְדַמְנִית' כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בְּשָׂנִים קְדַמְנִית כַּנִּל:



### עֲטֵרַת יְשׁוּעָה

רבי יהושע מדז'יקוב זיע"א

אלמלא שמרו ישראל 'שתי שבתות' מיד היו נגאלין - פסח החל סמוך לשבת

אָמַרו חַז"ל (שבת קיח): אֲלֵמְלָא שְׁמַרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת מִיָּד הִיוּ נִגְאָלִין, נִרְאָה עַל פִּי מַה שְׂמוּכָא בְּסִפְר מִנְחַם צִיּוֹן לְהַקְדוּשׁ מוהר"ם מְרִימָאוֹב וְצ"ל אֲשֶׁר הִגְאֵלָה הַעֲתִידָה תְּהִיָּה בְּשֵׁנָה שֶׁחַל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבַּת, וְעֵינֵי שֵׁם בְּטַעְמוֹ וְכוּ', וְעֵינֵי גַם כֵּן בְּסִפְר אֲמַרֵי נַעַם (פְּקוּדֵי) לְמַרְן אֲבִינּוּ וְצ"ל שֶׁהוֹסִיף נִפְךָ עַל זֶה, וְגַם אֲנֹכִי הַשַּׁבָּתִי בְּעֵינֵי זֶה מַה שֶׁהִקְשׁוּ לִי עַל דְּבָרֵיהֶם מִשִּׁם פְּסָחִים יָד.

וְלִפֵּי דְבָרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים יִתְכַּן שְׁפִיר דְּבָרֵי חַז"ל שֶׁהַתְּחַלְּנוּ, כִּי אִי אֲפֻשֶׁר לְחוֹל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת בְּיַחַד, הִיָּנוּ יוֹם הַפְּסוּרִים שְׁנִקְרָא שַׁבַּת אֵינוֹ חַל לֹא בְּיוֹם א' וְלֹא בְּיוֹם עֶרֶב שַׁבַּת, וְרַק כְּשֶׁחַל עֶרֶב פֶּסַח בְּשַׁבַּת אֵז הָיוּ שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת בְּיַחַד, כִּי יוֹם א' דְּפֶסַח גַּם כֵּן נִקְרָא שַׁבַּת כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר 'מִמְחַרַּת הַשַּׁבָּת' (ויקרא כג יא), וְזֶה אֲלֵמְלֵי שְׁמַרוּ יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת מִיָּד נִגְאָלִין, הִיָּנוּ שֶׁהִגְאֵלָה תְּהִיָּה בְּשֵׁנָה שְׂשִׁשׁ כְּזֶה שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת בְּיַחַד:



### לֵב שׁוֹמְחָה

רבי שמחה בונים מגור זיע"א

לקראת שבת 'לכו ונלכה' - הכנה בכפלים לשבת ולפסח הנקרא שבת

לְקִרְאֵת שַׁבַּת לְכוּ וּנְלַכְהוּ (לכה דו"ק), הַכְנָה לְשַׁבַּת, גַּם פֶּסַח אֲקָרִי שַׁבַּת דְּכַתִּיב 'מִמְחַרַּת הַשַּׁבָּת' (ויקרא כג יא), לְקִרְאֵת שַׁבַּת שֵׁל שַׁבַּת וְשֵׁל פֶּסַח דְּאֲקָרִי שַׁבַּת

בו עברות של שיחה בטלה, וכן אם נשים באות עם בגדי פריצות לבית הכנסת להתפלל, דהינו חמץ על ידי תערובות, שמעריבין חמץ עם מצה, ועל כל אלה תנן אלו עוברין בפסח. (לשבת הגדול):

**יש לאחז בגאות בענין המנעות מדבור בעת התפלה**

**והנה** כבר אמרנו, דהטעם דהחמירה תורה על חמץ שהוא בבל גראה ובל ימצא, הוא משום דסימני חמוץ מורה על דרכי היצר הרע, ויש ג' סימני חמוץ. א. סדוק (פסחים מח.), שהעסה מגביה עצמה, ועל ידי זה נעשין סדקין בפסה, מה שאין בן עסת מצה נשאר שפל ואינו נסדק.

**והרמז** בזה דהיצר הרע משתדל להכניס בלב האדם גאות, ועל ידי זה נעשה מחלקת, שאם פוגעים לאחד בכבודו פעם אחת, שוב אינו יכול לשכח את זה, ומזה הבערה ללהב יוצאת, לעשות מריבה גם בעניני קהלה וכיוצא בזה.

**אבל** לפעמים הגאות היא דבר טוב, כגון אם מדברים אליו בבית הכנסת באמצע התפלה, לא לשיב כלום, ושמעתי דמהאי טעמא היה מנהג בימי הגמרא שכל בני אמניות היו להם בית הכנסת בפני עצמו, כמו שמצינו שהיה בית הכנסת של טרסיים (מגילה כו.), והוא מטעם דכל אמן שונא בני אמנותו (תנחומא בראשית ח), אם בן אם שכנו הוא בעל אמנותו, בודאי שלא ידברו זה עם זה בשעת התפלה (שבת הגדול תשי"ז):

### סדר הזמנים

רבי ישכר דב מנואלבראז' זיע"א

**תפלתם של האנשים הפשוטים היא כסימן בעלמא על הכונות הנשגבות הגנוזות בה ומקל מקום פועלים על זה**

**רבי** יהודה היה נותן בהם סמנים (הגש"פ). האיש הישראלי אשר האירו לו העולמות עליונים ויש לו מח לכוון הכונות שבכתבי הארז"ל ולכן הוא פועל במעשיו ובתפלותיו פעלות טובות, אין זה חדוש קלל, אבל מה יעשה איש ריק הנבער מדעת התורה שכמעט שלקרא גופא גם בן אינו יכול.

**לזה** בא רבי יהודה ואמר, שאצל אנשים פשוטים כאלו הוי התפלה פנתינת סימן, כמו מי שנתן סימן לשליח שילך לפלוני ויאמר לו הסימן ויעשה בו את כל שליחותו, אף שהשליח אינו יודע כלל מה טיבו של סימן זה - מכל מקום הוא פועל עמו את שליחותו, בן אלו האנשים עושים גם בן רשם בתפלתן:

זבח פסח הוא לה', הינו שתדברו בתורה ובתפלה בדיעת צלולה שיהיה רק לה' לבדו:

### זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

**'אין מפטירין אחר הפסח' - אין לפתח הפה סח אלא בתורה ותפלה**

**חכם** כו' מה העדות. יש לומר ששואל מה עקר העבדות בעולם הזה להשם יתברך. ומשיבין 'אין מפטירין את הפסח', לשון פה סח בתורה ובתפלה, זהו עקר העבדות, ואחר כך שלא לדבר כלל רק לסתם פיו:

### אור המאיר

רבי זאב וואלף מד'טומיר זיע"א

**'צלי' מלשון 'צלותא'**

**וזהו** ואינו נאכל אלא צלי' - לשון צלותא, כלומר על ידי צלותא נאכל וכלה אצלו הפה סח, והשם ברחמי פתח דברו יאיר לנו. אמן סלה נצח ועד (פרשת בהר):

### דברי שלום

רבי אברהם שלום מס'טראפקוב זיע"א

**'יחץ מגיד' - לעשות חציצה בדבור ובפרט בתפלה**

**בהגדה** של פסח, 'יחץ מגיד', פרוש שתעשה חציצה בדבורים שלך, שלא תדבר דברים בטלים. ובפרט במקום קדוש ובפרט בעת התפלה יזהר מאד (עמוד לג):

### יחיי יוסף

רבי יוסף מפאפא זיע"א

**'הלל נרצה' - על ידי הזהירות משיחה בטלה בעת התפלה עולה לרצון**

**'הלל** נרצה, כשבאים לבית המדרש להתפלל להלל ולשבח להשם יתברך, אז ישתדל שיהיה תפלתו עולה לרצון, ולא נפסיק חס ושלום בשיחה בעת התפלה, ואז תהיה תפלתו נרצה לפני השם יתברך, והשם יתברך יעזר שנוצח לקיים כל הרמזים, והפסח הבא עלינו לטובה יחדש עלינו ישועות וגאלה שלמה במהרה בימינו אמן.

**חמץ על ידי תערובות - ערוב שיחה בטלה בבית הכנסת**

**ויש** חמץ על ידי תערובות (פסחים מג.), שמעריבין בדברים שבקדשה גם בן חמץ, שבאין לבית הכנסת להתפלל ומעריבין

### דמשק אליעזר

רבי אליעזר מוויזניץ זיע"א

**'ומקלכם בידכם' רמז למדת הבטחון**

**וככה** תאכלו אתו וגו' ומקלכם בידכם. 'מקל' ראשי תבות מ'עולם ק'וינו ל'ה, הינו מדת בטחון, שאימיו האדם פי הכל מאתו ית"ש:

### הכנה למצות הסדר

#### שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

**השתוקקות וכמיהה למצות מצה מתוך תשובה מעמק הלב**

**טרם** שמגיע חג הפסח יכונן כל אחד לבו לטהר ולהיות צמא מאד למצוה יקרה, עשה שיש בה כרת, חביב מכל המצות, עד מתי יהיה סגור בפניו דלתי היכל הקדש, וימס לב אדם שנכשל בחטאת נעורים שמא אני מעכב גאלת ישראל וצער שכניה, פי עמו אנכי בצרה:

#### אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויזניץ זיע"א

**נטיפי געגועים וכמיהה למצות החג וקדשת ליל הסדר**

**צריכים** לשאל ולדרש בהלכות פסח, ר"ל לדרש מאת השי"ת בתשוקה וגעגועים שנוצח עד מהרה לילך לסדר השלחן בפסח, לקיים אכילת מצה ושאר המצות שבבילה הזו, ומגדל הצמאון להסדר יום לשנה יחשב אצלו:

**נתת** שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו. 'דגן' רומז למצה, 'תירוש' - לארבע כוסות, דוד המלך ע"ה אמר, אני מתמלא שמחה בעת שאני מזכיר את עצמי בזמן הקדוש של ליל הסדר, שאז המצה והכוסות הם ברום המעלה:

### עמוד התפלה

#### קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

**בגלות שאין לנו קרבנות על ידי דבור תורה ותפלה כראוי נקרא כמקריב קרבן**

**עוד** יבאר ויאמרם זבח פסח הוא לה'. הינו ששתרצו להביא קרבן עתה בגלות המר שאין לנו קרבנות אזי ויאמרם

### אוצרות גאוני הדורות

זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח (ו ב)

#### חוט של חסד

רבי אליהו הכהן זצ"ל

התקרבות העולה מעצמה למזבח

כפל לומר היא העלה, לרמוז שהעולה עצמה היתה רוצה לעלות עצמה על גבי המזבח בתוך האש, מאחר שהיתה נקרבת לשמים, וזהו אמרו זאת תורת העלה, היא העלה - מעצמה על מוקדה על המזבח, שהיתה רוצה להתקרב מעצמה על מוקדה על המזבח, ולא פגען הפך שבימי אליהו שהיה מתרחק עצמו והיה מפציר כדי שלא להלך לעבודה זרה (במדבר כג ט).

והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר ובקר וערף עליה העלה (ו ה)

#### דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל

שרפת הקרבן על ידי אש של מטה

לפי עניות דעתי פיון שאמרו (יומא כא:) אף על פי שאש יורד מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והנה האר"י ז"ל כתב דלכך אש של מעלה אש אוכלה אש ואינו מכלה, לפי שאש של מעלה רוחני אינו פוגע בגשם ולכך אינו מכלה.

לפי זה אם לא היה אש של מטה לא היה נכלה העולה, דאש של מעלה אינו מכלה, אבל פיון שנצטוו על אש של מטה זה מכלה. וזה אמרו זאת תורת העלה וגו' על מוקדה כל הלילה, והינו שהיתה יכולה להתקדם כל הלילה ולא תכלה, אף פיון שבער עליה עצים בבקר בבקר לכך נכלה.

והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר וערף עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים. אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה (ו ה-ו)

#### אליהו זוטא

רבי אליהו הצרפתי זצ"ל

ההבדל בין מקדש ראשון למקדש שני

מוכא בגמ' יומא (כא:), 'חמשה דברים נאמרו באש של מערכה, ואחד מהם, שהיתה נראית רבוצה באר"י. והקשטה הגמ' ממה שאמר רבי חנינא סגן הכהנים,

אני ראיתה, ורבוצה ככלב? ותרצה, כאן במקדש ראשון, כאן במקדש שני. עוד הקשטה הגמ', וכי במקדש שני היתה אש מן השמים? והרי למדנו מהפסוק 'עלו ההר והבאתם עץ וקנו הבית וארצה בו ואפכה אמר ה' (חגי א, ח), כתוב 'ואפכה' וקוראים 'ואפכה', האות ה' באה לרמוז על חמשה הבדלים בין מקדש ראשון לבין מקדש שני, ובהם, שבבית ראשון ירדה אש מן השמים, אף לא לבית השני. ותרצה הגמ', שאכן, אש היתה גם בבית שני, אלא שלא היתה מסייעת לשרף את הקרבנות, והוסיפו אש מן ההדיוט כדי שתשרף את הקרבנות.

ונראה שדברי הגמ' רמוזים בפסוקים אלו, 'והאש' בה' הדיעה, היא האש המיוחדת שהיתה בבית המקדש הראשון שהיא רבוצה באר"י, 'על המזבח תוקד בו', הינו שהיתה יקידתה פועלת לשרף את הקרבנות. אבל לגבי מקדש שני אמר 'אש תמיד', שלא בה' הדיעה, היא האש שרבוצה ככלב, 'תוקד על המזבח', ולא אמר 'בו', לומר שאף שהיתה יקידתה, לא היתה פועלת ומסייעת לקרבן להשרף. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי (ו י)

#### ערוגות הבשם

רבי משה גרינוולד זצ"ל

שמירת המלאכים ממשוה חמץ

בספר אור לשמים כתב בזה דבר נחמד, דהנה איתא בשם האר"י הקדוש ז"ל דהנזקה ממשהו חמץ מבטח לו שלא יחטא כל השנה, על כן צריך האדם לשמר עצמו בכל מה דאפשר, ולכן נקרא מצוה שמודה, וזה אי אפשר לאדם שיזהר ממנו פי אם הקב"ה ישלח מלאכים ממנים על השמירה וישמרו אותו, והינו דאמר קרא לא תאפה חמץ חלקם נתתי אתה מאשי, דהינו שאשלח מלאכים שישמרו אותך, שהמלאכים נקראים 'אשים', עכ"ק.

ויש להוסיף נפך על פי מה שאמרו רז"ל כל העושה מצוה אחת קונה לו סגור אחד, הינו שנבאר מלאך על ידי אותה מצוה, והנה 'ושמרתם את המצות' הוא מצות עשה, ויש לומר אותו מלאך הנבאר ממצות עשה 'ושמרתם את המצות' הוא שליח מאת המקום יתברך שמו שישמרוהו ממשוהו חמץ, והינו דכתיב חלקם נתתי אתה מאשי, הינו המלאך שהוא 'חלקם' שנבאר על ידי מצותם, הוא הנשלח לשליחות זה.

כחטאת כאשם תורה אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו יהיה (ו י)

#### ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

כהו המכפר כאלו עשה את בעל הקרבן

אפשר לרמוז על פי מה שאמרו ז"ל (סנהדרין טז:) כל המעשה את חברו לדבר מצוה כאלו עשה, שנאמר (בראשית יב ה) 'ואת הנפש אשר עשו בחרן'. וזה שנאמר כחטאת כאשם, רצה לומר בין החוטא בשוגג בין החוטא במזיד, תורה אחת להם. הכהן אשר יכפר בו עליו, שהתזירו בתשובה ונתפפר ועשה אותו לדבר מצוה, לו יהיה, שנחשב עליו כאלו עשה, ונחשב שלו כמו שכתוב (בראשית יב ה) 'ואת הנפש אשר עשו בחרן'.

המקריב את זבח שלמיו לה' יביא את קרבנו לה' מזבח שלמיו (ו כט)

#### חמץ הגבורים

רבי שמואל אהרן ראבין זצ"ל

הקדשת זבח השלמים קדם הבאתו לבית המקדש

פרש בזה מורי הגאון [רבי זאב וואלף פרנקל מפשעווארסק ורישא] ז"ל על פי מה שאמרו (פסחים טו:) גבי הלל, שמימיו לא מעל אדם בעולתו, שהביא לבית המקדש ואחר כך הקדיש. אמנם זה בעולה, אבל שלמים אין מעילה בחיים. ולכך בכל הקרבנות כתיב 'פר אחד בן בקר' ואחר כך 'לחטאת', וכן בכלם. [אד] 'ולזבח השלמים בקר שנים' (במדבר ז יז), כי היה יכול להקדיש מקדם.

ולכך כתיב המקריב זבח שלמים לה', ומפרש, יביא קרבנו לה' מזבח שלמיו, שיהיה מקדם שלמים קדם ביאתו.

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים (ו לו)

#### שירי מנחה

רבי נתנים מאזוז זצ"ל

התורה מונעת את האדם מהחטא

מוכא במדרש (ויק"ר ט, ח), 'כיון ששמעו ישראל פרשת קרבנות נתגראו, אמר להם

אומרים אין לנו להשאיל לכם, היו ישראל אומרים לכן הרי הוא במקום פלוני, לקים מה שגאמר (בראשית טו יד) 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול', הרי דכתיב (שמות י כג) 'ולכל בני ישראל היה אור במושבתם', בארץ גשן לא גאמר אלא 'במושבתם', שכל מקום שהיה יהודי נכנס היה אור נכנס ומאיר לו מה שפחביות ובתבות ובמטמוניות, ועליהם גאמר (תהלים קיט קה) 'יר לרגלי דכרך וגו'.

**הרי** ששה ימים של חשף שהיה במצרים, והשביעי של חשף זה יום חשף של גם, שגאמר (שמות יד כ) 'ויחי הענן והחשף ויארו את הלילה', כך היה הקב"ה שולח ענן וחשף ומחשיף למצרים ומאיר לישראל כשם שעשה להם במצרים, ועל זה גאמר (תהלים כו א) 'ה' אורי וישעי וגו'.

**ופרשו** המפרשים דכונת המדרש הוא, לפי שכל מפה ומפה הנה משמש שבועה ימים וכדפרש רש"י בחמש, וממילא גבי מפת חשף שהיה רק ששה ימים הצרף לפרש שיום החשף של ים השלים החשבון של שבועה ימים.

**אלא** דלכאורה קשה דלמה לא עשה הקב"ה גם מפת החשף שיהיה שבועה ימים וצופין כמו שעשה בשאר המכות. רק דיש לומר, דהא ידוע מה שפרש רש"י פרשת בא (י כב) דלמה הביא עליהם החשף, בשביל שחפשו ישראל בכל מטמוניות שלחם, וכשיצאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בנינו כלום, אומר להם אני ראיתיו בביתך ובמקום פלוני הוא. **ואם** כן יש לומר דביום השביעי שהיה שבת אין שנה זה הטעם, לפי שאי אפשר לחפש אז כל המעות שבמטמוניות, לפי שהם אסורים בנגיעה מצד אסור מקצה, ובשביל זה נפסק החשף בשבת כדי שלא יהיו העולם נכשלים בטלטול ונגיעה של מקצה, ושפיר הצרף השי"ת להשלים יום השביעי של חשף ביים.

**ולפי** זה יש לומר דזהו הטעם מה שקורין שבת הסמוך לפסח 'שבת הגדול', לפי שבאותו השבת שהיה שביעי לימי החשף שהיה סמוך לפסח, שהיו רואים שנפסק החשף באותו היום, והינו כדי שלא להכשיל את העם בטלטול מקצה, היו חושבין בדעתם שישלים השי"ת יום השביעי של חשף מיד ביום הראשון שלאחר השבת, ומאחר שהיו כלם מצפים ועומדים בכל היום שיעברו יום השבת בכדי שיוכלו מיד בליל מוצאי שבת לחפש פסח וזהו במטמוניות שלחם, בשביל זה נעשה היום הלז גדול מאד בעיניהם, ובשביל זה הקבע לזכרון לדורות לקרות את שבת הסמוך

להזהיר לא תתירו, על פי מה שכתב רמב"ן כמה פעמים שהתורה לא תצוה על הנס, ובדרך הטבע אי אפשר מבלי נותר.

## שבת הגדול

### עניי העדה

רבי אליהו הכהן זצ"ל

קדשת השבת גדולה מחג הפסח

**הטעם** שנקרא 'שבת הגדול' לפי שהוא סמוך לחג הפסח שהוא ראש המועדים, שכלול בו כל הנסים שנעשו לישראל מיום עלותם מארץ מצרים עד שנכנסו ישראל לארץ, משום שהיציאה גרם לכל הנסים שנעשו להם משם ואילך. ואם כן הייתי אומר דפסח גדול משבת, ובפרט דפסח שהוא על יציאת מצרים גרם לצווי שבת בקרה ולנתינת התורה, לכן לשלל זה אנו קורים אותו 'שבת הגדול', לומר דעם כל זה שבת הוא הגדול מפסח וכל שכן משאר המועדים.

הקרב לגדול זוכה לשלמותו

**עוד** יש לומר דכיון דפסח גדול וראש למועדים קורים לשבת הסמוך לו 'שבת הגדול', על דרך קרב לגבי דיהנא ואידיהן כו' (תנחומא וירא יא), ללמדך שכל המתקרב לגדול קונה שלמותו, לכן קורים לשבת זו בשם 'גדול' כיון שהוא סמוך לחג הפסח ראש וגדול במועדים.

### לחמי תודה

רבי צבי הירש הורוויץ זצ"ל

פסקה מפת חשף בשבת הגדול כדי

שלא יכשלו ישראל באסור מקצה

**איתא** במדרש רבה פרשת בא (יד א) גבי מפת חשף, וזה לשונו: מהו 'חשף אפלה', אמר רב אבדימי דמן חיפה אותו חשף כפול ומכפל היה, רבותינו אמרו שבועה ימים של חשף היו, כיצד, שלשה ימים ראשונים מי שהיה יושב ובקש לעמד עומד, והעומד שבקש לישוב יושב, ועל אלו הימים גאמר (שמות י כב) 'ויחי חשף אפלה בכל ארץ מצרים', שלשה ימים לא ראו איש את אחיו. שלשה ימים אחרים מי שהיה יושב לא היה יכול לעמד, והעומד אינו יכול לישוב, ועליהם גאמר (שם י כג) 'ולא קמו איש מתחתיו שלשה ימים'.

**ובאלו** הימים נתן הקב"ה חן העם בעיני מצרים והשאילום, שהיה ישראל נכנס לתוך פתיחה של מצרים והיו רואין בהן כלי פסח וכלי זהב ושמלות, אם היו

משה, אל תתיראו, התעסקו בתורה ואין אתם יראים מפל אלה. זהו שגאמר זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלוואים ולזבח השלמים". והקשה רבי מאיר ביקאנים בספרו 'מאיר לארץ', מדוע פחדו עם ישראל בשמעם את פרשת הקרבנות, אדרבה, היה להם לשמח שבכך מתפפרים עונותיהם? (עי"ש בחירונו).

**ונראה** לתרץ, בהקדים את דברי הרמ"א בספרו 'תורת העולה' (פרק יד), שהטעם שהכהנים צריכים לאכל את הקרבן, למען יבוש החוטא ויבנה יתפפר חטאו. והמלבי"ם (ויקרא ו, ב) הוסיף, שאף בקרבן עולה שאין אוכלים הכהנים ממנו, באה בושח לחוטא, בכך שהיא נשרפת על גבי המזבח כל הלילה, וכגאמר "היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר" (שם).

**עוד** יש להקדים את דברי הגמ' בקדושין (ל, ב), אמר ה' לישראל, 'בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין, ואם אתם עוסקים בתורה, אין אתם נמסרים בידו'. ומעתה יובן, שפאשר שמעו ישראל את פרשת הקרבנות, נתיראו מהבושה שתגיע להם מחמת הבאת הקרבן. ועל זה ענה להם משה, אל תתיראו, התעסקו בתורה ואין אתם יראים מפל אלה. כי על ידי התורה, לא יצליח היצר הרע להכשיל אתכם בעברה, וממילא לא תצטרכו להביא קרבן, ולא תבואו לידי בושה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

**ויאמר משה אל אהרן ואל בניו בשלו את הבשר פתח אהל מועד ושם תאכלו אתו ואת הלחם אשר בסל המלאים כאשר צויתי לאמר אהרן ובניו יאכלהו. והנותר בבשר ובלחם פאש תשרפו** (ח לא-לב)

### וידבר משה

רבי משה פולק זצ"ל

אכילת קרבנות המלוואים בדרך נס

**ויש** לדקדק פשיטא שנגצטנה על כך, עוד קשה למה לא הזהיר בלאו לא תתירו ממנו.

**ונראה** לי כי בטבע לא היה אפשר לאכל אכילה גדולה כזו, בפרט בכל יום ויום שבועת ימי מלוואים, רק בעבור שהיה אכילת מצוה וכבר אמרו רז"ל (יומא כא), מקום הארון אינו מן המדה, וזה שאמר ושם תאכלו אתו ואת הלחם, הגם שהוא מן הנמנע על פי טבע עם כל זה תאכלו אותו כאשר צויתי לאמר אהרן ובניו יאכלהו, וכיון שהוא מצוה אינה מן המדה ומועט מחזיק מרבה. וממילא אתי שפיר שלא היה אפשר

**נראה** לתן טעם על מה ששבת קדם פסח נקרא 'שבת הגדול', דהנה מצאתי כתוב משם הקדוש רבי פנחס מקאריין לתרץ קושית העולם על הזמר בשבת קדש 'המאחרים לצאת מן השבת וממהרים לבוא', הא קדם בכניסת שבת ממהרים ואחר כך מאחרים.

**ותרץ** לפי מה דמבאר דבמדבר נשנתן להם השבת היה עמוד הענן ועמוד האש, ותכף כשהלך עמוד הענן בא עמוד האש ולא היו צריכין בשבת להוסיף כל כך מחל על הקדש, פי היו יודיעין בברור מתי יום ומתי לילה, ועמוד הענן היה בזכות משה וכשמת משה רבנו נסתלק עמוד הענן, והנה משה רבנו מת בשבת (עיין בהלכות שבת סי' רצב בט"ז ס"ט) ואז נסתלק עמוד הענן, והיו צריכין להוסיף מחל על הקדש ביציאתו ואחר כך בכניסתו, אם כן היו קדם מאחרים לצאת ואחר כך ממהרים לבוא, עד כאן.

**ולפי** זה טעם נכון על שנקרא 'שבת הגדול', דהנה מבאר במדרש (שמו"ד א כח) דעוד במצרים שמרו את השבת מחמת שמשה רבנו בקש מפרעה שיניח להם יום אחד בשבוע כדי שיוכלו יותר לעבוד, ועל זה אנו אומרים 'שמח משה במתנת חלקו'. **והנה** במצרים היו צריכין להוסיף מחל על הקדש דעוד לא היה עמוד הענן, ואחר כך כשיצאו ממצרים בא להם עמוד הענן ולא היו צריכין להוסיף מחל על הקדש, על כן שבת קדם פסח נקרא 'שבת הגדול' פנין דכאמת היה גדול משאר שבתות ששמרו אחר כך במדבר.

וקראת לשבת ענג, ולחשב כאלו מלאכתו כבר עשויה, ולא יעלה שום דאגה ומורא על לבו, ולהכי פסקינן (שבת ט.) דאין להפליג בספינה שלשה ימים קדם שבת כדי שלא יצטרע בשבת, וכן אין לצאת בשירא שלשה ימים קדם שבת אולי יצטרף לחלל שבת. **והנה** במצרים דצוה ה' בעשור לחדש שחל בשבת שיקחו שה לבית, ולא חש שייבטל מהם ענג שבת שידאגו מהמצרים שלא יקומו עליהם, ואף שהקרפון היה צריך בקור ארבעה ימים, היה לו לצוות שיקחו בט' לחדש שהוא ערב שבת.

**ועל** כרחק לומר משום דאיתא דלא נגאלו ישראל אלא בשביל אמונה ואחר נסיון אם יעמדו בנסיון, כמו שמצינו בקריעת ים שלא נקרע עד שבא עד צואריהם ביים, לזה גם כאן נסה ה' אותם אם יעמדו בנסיון זה להתענג בשבת ולא יפחדו, ומורא לא יעלה על לבם מהמצרים בבטחונם בהשם יתברך, ובעבור שעמדו בנסיון זה הצילים השם יתברך שלא עמד איש עליהם. **ולזכר** זה נקרא שבת זה 'שבת הגדול' שהיה גדול במעלה, שאף במקום סכנה בטחו בה' ולא פחדו ולא רעדו והתענגו בו, וזהו שאמר מפני הנס שהיה בו, כלומר דאף במקום שהיו צריכים לנס בטחו והתענגו.



**מחשבות משה**

רבי משה בוכנר זצ"ל

אריכות שבת הגדול במצרים יותר משאר שבתות שבמדבר

לפסח 'שבת הגדול', כדי שיעלה לזכרון לזהר בכל שבת מטלטול מעות בשבת, שהרי מפאת סבה זו נפסק החשף בשבת הסמוך לפסח, לפי שאי אפשר לחפש כסף וזהב במטמוניות של מצרים מצד אסור טלטול מקצה, שמתוך זה היה גדול הזמן של יום הזה בעיניהם. (קנח.)



**יעלת חן**

רבי ארנה יהודה ליב תאומים זצ"ל

ענג ישראל במצרים בשבת הגדול מפאת בטחונם בה'

**איתא** בשלחן ערוך (או"ח סי' תל) שבת שלפני הפסח קורין אותו 'שבת הגדול' מפני הנס שהיה בו, שלקחו כל אחד שה מבעשור, ואותה שנה היה 'בחדש ניסן בשבת, והיו המצרים שניהם קהות שלקחו יראתם לזבח לה', והשם יתברך הצילים שלא רמו יד נגדם. והקשו אחרונים דהנה היה לקבע ב' לחדש אפלו חל בחל כמו בשאר ימים טובים ומועדות. **ולעניות** דעתי נראה, דהנה עוד יש לדקדק מה זה שם לזכר הנס 'שבת הגדול', הוי ליה לקרות שם השנה לנס, כמו פסח על שם שפסח, וסכות בשביל שהושיב להם בסכות ענני הכבוד, ולשון 'שבת הגדול' מורה דזה השבת היה גדול במעלה.

**על** כן נראה לעניות דעתי, דהנה ידוע שישאל במצרים בחר להם משה יום השבת שיגוחו מעבדות ויתענגו. והנה זה עקר שבת על המנוחה וענג, כדכתיב (ישעיה נח יג)

**מעשי צדיקים**

ושלח אותה לעני, ורק אז פנה לנוח. **ובכר** כתב בנו הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זיע"א באגרת הקדש שנדפסה בסוף הנעם אלימלך, על דרכם של הצדיקים שמעולם אינו מניחים הצדיקים ממון בקופסא ולא לו אצלם הממון אפלו לילה אחת, אלא מיד מוציאים אותם לצרף עניי ישראל.

**בליל** ששי אחר חצות הלילה, הגיע לליזענסק החסיד המפורסם רבי לייבוש משידלובצה זיע"א כדי להסתופף בצלו בשבת קדש, בהגיעו לליזענסק פסה השלג את פני הארץ ועל כן לא פנה לבית הרבי לקבלת שלום, אלא פנה לאכסנייתו לפוש מעמל הדרך וחשב להכניס אל הרבי למחרת בבקר.

**באותם** ימים היו הנסיעות קשות ומגיעות, על כן נהגו שכאשר נסע חסיד אל הרבי,

אני מפרש, הזריזות של אברהם השמיע לנו, כלומר השריש בקרבנו.

**ואכן** השכים רבי מרדכי בבקר והזדרז למצוה, והספיק למול את שני הילדים בשני הכפרים ועוד לשוב אל ביתו מבעוד יום. (סיפורי חסידים)

**ברב** חביבותו לקים מצות צדקה, ממנה היה הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א לתן לעני כל פרוטה שהגיעה לידיו, מקדם ככל שנתן, עד כדי שמעולם לא הניח אפלו פרוטה ללון בביתו.

**אחר** שהתרגל להקפיד על כך, הוא לא היה מסגל לתן תנומה לעפעפיו עד שהיה מחלק כל הפסוף לצדקה, פעמים היה קם ממטונו באישון לילה לחפש ולבדק בחרים ובסדקים, עד שמצא מטבע קטנה שנשארה בשולי אחד הכיסים או באחת המגרות

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר (ו ב)

**ברש"י**, אין צו אלא לשון זרוז מיד ולדורות.

**כמוהל** ממחה, מעולם לא דחה הרה"ק רבי מרדכי מלעכוויטש זיע"א אדם שבקש ממנו לשמש כמוהל לבנו. בערב שבת חנכה, התבקש רבי מרדכי לשמש כמוהל באותו היום בשני כפרים רחוקים זה מזה, אחד בצפונה של העיר ואחד בדרומה, אף הוא לא השיבם ריקם, והבטיח לשניהם שיבוא וימול את בנם.

**מקרביו** הטילו ספק ביכולתו לעמוד בכך, אולי לא יוכל להזדרז כל כך כי היום קצר והמלאכה מרבה, כאשר שאלוהו על הדבר השיב הרבי, בגמרא אמרו (חולין טו.) 'זריזותיה דאברהם קא משמע לך',

מתאמץ להביאו, בפי המשפחה מספר כי בן דודו הגה"צ רבי שמואל אביחצירא זצ"ל בנו של רבי אהרן זי"ע, היה מדיר רגליו מסעודות, וכמעט ולא ראוהו במחצת אנשים.

**פעם** בשביעי של פסח בקשו רבנו שישתתף בסעודה, ושלח להגיד לו שבבא סאלי מבקשו שיבוא אליו לקיים בו מצות 'בקור חולים', משבא, הורה שיגישו סעודה לשלחו והפציר באורחו שיטל ידיו.

**למבוכתו** של רבי שמואל, שלא אבה להטריח את רבנו בשעה שאינו חש בטוב, שחק רבנו בטוב לבו ואמר, 'נאלצתי לנקט אמתלא כדי להביאך לסעודה, כי חשובה לי השתתפותך בה'. (תולדות בבא סאלי)

**במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת** (ו יח) **בעיר** סטופניץ התגורר חסיד מפלג בשם ר' מרדכי ששמש כחזן והיה אחיו של הרה"ק רבי מאיר מאפטא זי"ע א בעל אור לשמים, וזכה להיות מקרב אל הרה"ק רבי יעקב יצחק מלוברין זי"ע א.

**פעם** שאלו הרבי מפני מה שגור בפי העולם שחזן הוא פתי, והוא ענה כי בחז"ל (סוטה לב:) מוזבא, 'אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי, מפני מה תקנו תפלה בלחש, כדי שלא לביש את עוברי עברה, וברש"י, 'המתודים בתפלתם על עברות שבגידם'.

**ש'הרי** לא חלק הכתוב מקום בין חטאת לעולה, כלומר לא קבע לשחיטת חטאת מקום בפני עצמו, וברש"י, 'שלא יבינו שהוא חטאת ומתביש'. נמצא שתקנו תפלה בלחש כדי שלא לביש את אלה המתודים בשעת תפלתם, ומגיע החזן ואומר בקול רם מה שאומרים הכל בלחש, לכן מכנים אותו פתי. (אוצר חיים)



**מצות תאכל במקום קדש** (ו ט)

**בדרשתו** לשבת הגדול, פתח רבה של סטריקוב הגאון הצדיק **רבי דב בעריש חזנברג** זצ"ל מאריות בית ביאלא ואלפסנדר ואמר, באים אלי אנשים לשאל שאלות בעניני הפסח, זה בא בשאלה איך להכשיר חבית של חמיצה, זה שואל איך להכשיר כפות ומזלגות לפסח, וכדומה.

**אבל** מדוע לא בא איש לשאל כיצד מניחים את הפזית מצה הטהור, בפה אשר נטמא כל השנה בכל דבר האסור, בשקר ברכילות בלשון הרע וכדומה. רבה של סטריקוב אמר זאת בהתרגשות כה עצומה, עד שגעו כל הקהל בבכיה. (אוצרות החן)

מלכות שמים והקלפה מתגברת בעולם, ומשאירה רשומה על לב הילד הרך עד שהוא עלול לבוא לבסוף לידי כפייה חלילה.

**ואכן** מלמד אחד שמע לדבריו והצליח עם תלמידיו, אף השני לא שמע להצעתו, וכל תלמידיו יצאו לתרבות רעה רחמנא לצלן. (אוצרות החן)



**כל זכר בבני אהרן יאכלנה חק עולם לדורותיכם מאשי ה' כל אשר יגע בהם יקדש** (ו יא)

**רגיל** היה הרה"ק **הנבא סאלי** זי"ע א לערוך סעודות כמעט מדי יום ביומו, ולעתים אף פעמים בו ביום, לרב נערכו הסעודות לציון ימי הלולא של צדיקי הדורות.

**הנהגה** זו היתה מקבלת כבר מאבות אבותיו, אף בימיהם שרתה עניות גדולה והיכלת היתה דלה מכדי לערוך סעודות לעתים תכופות, אולם בביתו היו סעודות של כל הלולות הצדיקים, והוא נוהג היה לקרא בכל סעודה מתוך הספר הלולא דצדיקיא, כו היו הלולות מיוחדות שעליהן לא ותר מעולם, הגם שלכל הצדיקים היה מזליק גרות ביום פטירתם במקום קבוע ובמועד קבוע, מדי יום ביומו בין מנחה לערבית.

**מסביר** היה את ענין הסעודות שהוא ערוך ואומר, הלא הסעודה שערף אברהם אבינו ע"ה למלאכים, היא אשר סללה את הדרך לקבלת התורה, כשעלה משה רבנו לקבל את התורה והיו המלאכים מתלוננים וטוענים 'מה לילוד אשה בינינו, צר הקדוש ברוך הוא קלסתר פניו של משה רבנו וקלסתר פניו של אברהם אבינו ואמר להם, "אי אתם מתבישים הימנו, לא זהו שיירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו".

**כמו** שהמלאכים בגלל הסעודה נסתמו טענותיהם והיו חייבים להסכים עמו, כך הצדיקים שאנו עורכים לכבודם סעודה, לא יוכלו לסרב לנו ויעמדו לימינו.

**עוד** היה אומר כי בכל סעודה שעורכים לכבוד הצדיק, עושים לו בכך עלית נשמה, אמנם יכולים ללמד או להגיד קדיש לעלוי נשמתו, אבל כמה גדולה עלית הנשמה שבאה בעקבות הסעודה, הרי במזון מתגלגלות נשמות, וכאשר סועדים בקדושה ובטהרה מתקנים את הנשמות הללו, ולפי שהתקנו בא על ידי הצדיק שלכבודו נערכה הסעודה, גורמים לו בכך נחת רוח והוא הופך להיות לנו מליץ ישר.

**לעיתים**, ראה חשיבות רבה בהשתתפותו של תלמיד חכם מסים בסעודה והיה

היו החסידים בעירו ובעירות שבדרך שולחים עמו פתקאות ופדיונות, שיתן בעבורם לרבי. **נשרצה** הרבי הקדוש לעלות על יצועו, חש שיש ברשותו מעות שאינן מניחות לו לישן, התחילו כלם לחפש בבית בחרים ובסדקים, חפוש אחרי חפוש, אולם לא מצאו מאומה, אמר להם הרבי, אולי הגיע חסיד לאחת האכסניות והביא עמו מעות, וזה נחשב כסף שלי, על כן לכו לחפש באכסניות החסידים.

**חפשו** עד שמצאו את החסיד רבי לייבוש, ואמרו לו, הרבי אינו יכול לישן עד שתבוא קעת ברגע זה לקבל את פניו, והריצוהו מיד אל הרבי, כשהגיע נתן לו שלום, ובקשו שיביא תחלה את כל כספי הפדיונות שנשלחו בעבורו ולא ישאיר בידו פרוטה, ואלו את הפתקאות יביא למחרת, הרבי פטרו לשלום, ושלח בזריזות לחלק את כל המעות לעניים. (אהל אלימלך)

**ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים** (ו ד)

**אחד** מחסידי הרה"ק **רבי משה מקאברין** זי"ע א, קבל לפניו במשך תקופה ארפה על ענין מסים בעבודת ה', שעמו הוא מתמודד פעמים רבות.

**אחר** שחלף זמן ממשך והחסיד גדון עסק בענין זה, פנה אליו רבי משה ואמר, "כתוב ופשט את בגדיו, הינו שלכל אדם יש ענינים שהיצר הרע מפילו בהם ומסיתו, אבל צריך להיות שבכל פעם יפשט את הבגידות האלו שנפל בהם, דהינו שיתקנם, ולבש בגדים אחרים, שיקח עצמו לתקן בגידות אחרות, ולא שתמיד יחזיק באותן הבגידות, כבר הגיע הזמן לתקן ענינים אחרים". (כתבי ר"י שו"ב)



**והאיש על המזבח תוקד בו לא תנכה ובער עליה נהנו עצים בבקר בבקר ועבר עליה העלה והקטיר עליה חלבי השלמים** (ו ה)

**ספר** לי אבי רבי יעקב דוד מרדומסק זצ"ל, כי באותם הימים הקשים של גזרת המלוכה כי חובה לשלח את התלמידים לבתי הספר של הגויים ללמד שם שעה אחת ביום, כי שני מלמדי תינוקות פנו לשאל בעצתו מתי ישלחו את הנערים, כי עלה בדעתם לשלחם מיד בבקר, כדי שיפטרם מהם למשך כל שעות היום.

**הטיב** להם אבי שלפי דעתו לא ישלחו אותם בבקר, כי בכל אות שלהם יש קומה שלמה של קלפה וכשהילד מסתכל בזה, עושה עליו הדבר רשם, כל שכן כשעומד ממטותו בבקר, שאז הזמן של קבלת על

כל זכר בבני אהרן יאכלנה (ו יא) ברש"י, לרבות בעלי מומין למחלקת.

**אמרתי** בדרך צחות שיש כאן רמז, שבעלי המומין הם תמיד בעלי המחלקת, שכן כל הפוסל במומו פוסל, וכש"ש לאחד מום ובפרט מום רוחני, הוא מחפש גם אצל אחרים מומים ועל ידי כך באים לידי מחלקת. (ברכת השבח)



אם על תודה יקריבנו (ו יב)

**כתב** בספר יסוד יוסף, מי שהפליא לו ה' יתברך ברב רחמיו וחסדיו גם הצלה מלסטים או מאש ומים, או שהיה חולה ונתרפא, חובה עליו לתקן איזה דבר טוב שיהיה הכר שהוא עושה זאת במקום קרבן תודה לכבוד ה' יתברך.

**בא** וראה מה העיד על עצמו הרב החסיד רבי **אברהם מקורמניץ** בהקדמת ספרו "חבורי לקט", "אמר הכותב, אזכיר כאן נפלאות שעשה ה' עמדי בעת עברי עלי תלאות בימי חליי, בחלותי על ערש דוי, ומרב כאבי שוממתי אמרתי פקדתי יתר שנותי, רבו עלי מכאובים עד שרחקו ממני קרובי, כי הייתי למשא לבני ביתי ולבני אבותי.

**המו** מעי בי ולבי יחיל בקרבי, בזכרי אורחא רחיקא וקלילא זודתאי, מבקרי חליי העומדים עלי לשמר יציאת נשמת, ראו שנתקרו אברי ובשרי ובאתי עד הגסיסה ועד שער מיתה, ודחקו חוצה את אשתי וזרעי וגם שאר קרובים, אחר שראו בי סימני מיתה בדרך צאת הנשמה מהגוף לפני נשנתנו.

**אך** ה' ברחמיו 'יסר יסרני ולמות לא נתנני, לא בזכותי רק בזכות אבותי הקדושים, ראיתי בעיני אדם קצר עמד לפני ונר דולק בידו, וכהרף עין התחיל לכבות וחרז ודלק מהר לעיני, אמרתי במחילה, יגיד לי אדוני מה זה שאתה עושה לפני בנר הזה, והשיב האיש, הנר רמז לנשמה שלך.

**בעבור** שימי חיך כבר עברו כי הנר הוא רמז נשמת אדם, רמזתי לך והנה כאשר מהר חזר לדלקה, כך מהרה תהיה לך רפואה, שקלו במאזנים זכותך ופעלך והכריעו הזכיות, באתי לבשרך שהקל הרחמן הוסיף ימים על ימך, ואמר למלאך הרף ידך כי עוד לאל ידו לזכות את הרבים במצותי, חק חקתי לך באות, שביום השלישי תעמד מחלי זה.

**זה** המעשה היה שלשה ימים קדם חג השבועות, וכאשר פתר לי כך היה, שפעדני ה' והלכתי לבית הפנסת להללו בגנינותי. על כן הוא חבר פרוש על התורה ונביאים וכתובים וקרא שמו 'חבורי

לקט', זכותו יעמוד לנו. (יסוד יוסף)



והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (ו יט)

**אחר** ששמע הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א על אברך מהמסתובבים בבית מדרשו שהתחיל להתרועע עם המשכילים, הוא קרא לאברך והסביר לו שההתחברות עם קלי עולם, יכולה להשפיע עליו ולהטותו מהדרך הישרה.

**אך** האברך שהיה בטוח בעצמו ענה בשחצנות, "עלי אי אפשר כל כך בקלות להשפיע, הרי לכם סימן, שאני מתחבר ומתידד זה זמן רב עם החסידים, אך טרם נעשיתי חסיד".

**ענהו** הרבי כי הדבר אינו דומה, כמו שמצינו על הטמאה בה נאמר 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל', כי בגיגעה בעלמא סגי לטמא את הטהור, לעמת זאת גבי גיגעה בקדשה נכתב, 'כל אשר יגע בבשרה יקדש' (לעיל ו ט), ואמרו חז"ל (זבחים צו): 'כל אשר יגע בבשרה יקדש', יכול אפלו לא בלע, תלמוד לומר 'בבשרה' עד שיבלע.

**מכאן** שנגיגעה בקדשה משפיעה רק מתוך בליעה לתוכו, לפנימימותו, מה עוד שאצלך זה להפך, עם הקדשה יש לך רק נגיעה קלה, ואולם את הטמאה אתה בולע. (רשימות דברים חלק ג)



ואת כל העדה הקהל אל פתח אהל מועד (ח ט)

**ברש"י**, זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרבה.

**לפני** הרה"ק רבי משה מקורבין זיע"א בא כפרי בטענה, כל זמן שהייתי יחידי בכפר הייתי מתפרנס ברוח, לאחרונה משנותוספו עוד יהודים לכפר שלי, פרוקטי מתמעטת.

**ענה** לו הרבי, 'כתוב בתהלים (לב י) 'רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו', 'רבים' העבדה שיש הרבה יהודים במקום אחד, 'מכאובים לרשע', זה כאב לרשע, אבל 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', הלה חושב את זה לחסד מאתו יתברך, שהוא זוכה להמצא עם עוד יהודים. (אמרות משה)



ויקרב משה את אהרן... ויחזץ אתם במים (ח י)

**באישון** לילה הגיע לבית הרה"ק רבי צבי הירש מדייטשוב זיע"א שליח מכפר קטן, בבקשה שיעתיר רחמים על אשה שחיה תלויים בין שמים לארץ,

עד כדי שכמעט פסע בינה ובין המות. **הגם** שהיו הימים ימי שלג וכפור, הזדרז רבי צבי הירש ויצא מיד אל הנהר, שם ישב ואמר את כל התהלים לזכות החולה, אחר חצב עם קרדמו בשכבת הקרח שכסתה את הנהר עד שעלה בידו ליצר חר גדול, ודרכו ירד לטבל בעמק הנהר. **בשהוא** משאיר את הנר הדלוק על פי החר אשר חצב לו בקרח ולאורו גמר שם את כל התהלים בשביל האשה המבכרת ההיא.

**בשינד** רבי צבי הירש אל המים, הוא נסחף עם הזרם תחת הקרח המכסה את הנהר ולא עלה בידו למצא את הפתח, בשארית נשימתו חפש נואשות אחר הפתח החצוב, עד שכבר עמד בין החיים והמות.

**לפתע** חלף במקום בעל עגלה יהודי, בראותו כי נר דולק סמוך לחר שבקרח ובגדים מנחים בצדו, התקרב לראות, ומשהבין כי נסחף אדם תחת הקרח, הכניס דרך החר את השוט הארוך שבידו אל תחת הגליד, הרבי אחז בו ונמשך אחריו, כך נצל מן המות לחיים.

**בשעלה** מן המים וחרז לביתו, פנה אל השליח שישב ונחה לבואו ואמר, "שוב לביתך ואמר בשמי כי החולה יצאה מכלל סכנה", אחרי כן ספר הרבי שכשנסחף עם הזרם ולא הצליח למצא את הפתח, צעק לבו אל ה', אמר תהלים והזכיר חסדי אבות וזכות כל הצדיקים וביחוד זכות רבותיו הקדושים שבגן עדן והקיש על כל שערי רחמים.

**משלא** נענה, נשא לבו לשמים ואמר, "מרא דכלא עלמא הריני מקבל עלי להיות פפרתם של הנפש שאני מתפלל בעדה, אם נגזר חלילה כללה עליה, הריני כפרתה", באותו רגע שלח ה' עזרו מקדש והוא מצא את הפתח ויצא בשלום, וכן בשרוהו מן השמים שתפלתו התקבלה. (צני לצדיק) **ויגש את פר החטאת וניסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש פר החטאת (ח יז)**

**עונבא** ידענא בשוחט שהיה שוחט בגליל שינאנוא, והקצבים באו והתלוננו עליו לפני הרה"ק רבי יחזקאל משינאנוא זיע"א כי הוא גורם להם נזקים, שכן כאשר הוא מכין עצמו לשחט בהמה, הוא בוכה לפני כן כשעתיים תמימות.

**בנוסף** טענו שבעת שהוא מתכונן לשחט, באים כל העופות ונחות על כתפו כמבקשות שישחט אותם, השיב להם רבי יחזקאל, "אמנם הצדק אתכם ואין אתם זקוקים לשוחט כזה, הוא יבוא אלי לעירי, וכל מחסורו יהיה עלי. (גפן ישראל)

## פרשת צו

## ידיים בגחלים הלוהטות ובהמות כשרות

מופרש ומובדל היה הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א בקדושתו הגדולה מכל ענייני והבלי העולם הזה. במשך תקופות שונות בימי חייו ידעו רבי זושא ובני משפחתו עוני ומחסור רב. פעמים רבות שאפילו פרוטות מעטות כדי לקנות לחם צר ומים לחץ לא היו בידו, וכך סבלו בני המשפחה המרוממת מרעב ומצימאון. אלא שעם זאת קיבלו הם את ייסוריהם בשמחה ובטוב לבב, באמונה ובביטחון מופלאים.

באמת אמרו שלא זו בלבד שמעולם לא התלונן רבי זושא על מצבו הקשה והדחוק, אלא שיודע היה גם להודות על כך. וכבר היה מעשה, שחלפו על רבי זושא שלושה ימים מבלי שבא לפיו כל דבר מזון שהוא. הוא לא קיבל על עצמו צום ותענית, אלא שזו המציאות אותה חווה: אפילו פרוסת לחם חרבה לא הייתה בידו כדי לאוכלה, ובעל כרחו נאלץ לצום.

פתח איפוא רבי זושא בשבח והודיה להשם יתברך ואמר בקול נעים: "מודה אני לפניך מלך חי וקיים על בריאות הגוף והנפש שנתת לי. הנה יש אנשים שאינם מסוגלים לאכול ולשתות. חולים קשים הם ומרותקים למיטתם. הנה יש אנשים שאפילו אינם יודעים שעליהם לאכול ולשתות. חסרי דעת הם ומתנהגים בהתאם. ואילו אני יכול ומסוגל לאכול ולשתות, ואף יודע אני שעלי לאכול ולשתות. אין זאת אלא בשל החסד שעשית עמדי שנתת לי גוף בריא ונפש בריאה."

שוב היה מעשה וימים רצופים לא בא דבר מאכל לפיו של רבי זושא. הוא עצמו שקוע היה בתורה ובעבודת השם מבלי להביט כלל על כל הסובב אותו. אילו היו מביאים לפניו דבר מאכל, היה אוכל, ומשלא הובא לפניו, השקיע את עצמו בלימודו המעמיק ושכח לחלוטין מצרכי גופו. רבי זושא השליך יהבו על אביו שבשמים שישפק לו את צרכיו באתערותא דלעילא, עד שהיו פעמים שאף היה נמנע מלבקש דבר מאכל מן הבריות להשיב את נפשו. ואכן, סיפורי מופת מופלאים ידועים על האופנים בהם לפתע קיבל רבי זושא את צרכיו בדרך 'אתערותא דלעילא', ללא שום מעשה מצידו.

באחת הפעמים, כשרבי זושא הרגיש שבאו מים עד נפש ואין לו כוחות יותר

להחזיק את נשמתו בגופו לרוב חולשתו ואפיסת כוחותיו, נעשה לו נס למעלה מדרך הטבע והקב"ה ברא לו שתי גומות בתוך פיו: גומה אחת הפיקה דבש והגומה השנייה הפיקה חלב. משתי גומות אלו, של החלב ושל הדבש, ניזון רבי זושא במשך שלשה חודשים שלמים.

הנס המופלא הסתיים כאשר ביום אחד הגיע אדם אחד אל רבי זושא, נתן לו בידו כמה פרוטות, ואמר לו: "רבי זושא, לך וקנה לעצמך לחם לאכול." באותו הרגע ממש הסתיים הנס וגומות החלב והדבש הפסיקו לנבוע בפיו (כך העיד הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא בספרו 'היכל הברכה', פרשת ואתחנן, בשם חותנו הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב, אשר הוא עצמו שמע באוזניו מופת זה מפה קודשו של רבי זושא בכבודו ובעצמו).

והיה פעם אחת שרבי זושא גם ביקש לעשות לפרנסתו, כדי להביא מחיה ומזון לבני ביתו העטופים ברעב. היה זה באחד מחודשי החורף הקשים שידעה העיירה, השלג הכבד עטף את הבית הקטן בו התגוררה המשפחה במעטה לבן וקפוא. עצים להסיק את התנור ולחמם את הבית לא היו למשפחה, והילדים נאלצו להתכרבל בשמיכות מטולאות ובמעיליהם הישנים כדי להתחמם, אלא שלא תמיד עלה הדבר בידם: הקור היה עז מדי ורק אש בוערת בתנור הייתה יכולה לסלקו מהבית.

הבית הקטן גם היה ריק מדברי מאכל. אם בימים כתיקונם הייתה האם מעמידה קדירה של מרק חם ממעט הירקות אשר אספה בשוק העירוני, הרי שבימים של שלג כבד, כאשר כלתה רגל מהשוק ואיש לא הסתובב שם, גם זאת לא היה בידם. מעט הלחם היבש כבר הסתיים זה מכבר, והילדים החלושים שתמיד קיבלו את גורלם באהבה כמו אביהם הצדיק, החלו להראות סימני חולשה מובהקים מהרעב המתמשך. גם הרבנית הצדקנית, שמעולם לא התלוננה, החלה לחוש ברע מחוסר מזון חיוני.

רבי זושא, שלעצמו די היה לו בקב חרובין וגם על זה היה מוותר, ראה בדאגה גוברת והולכת כיצד המחסור הקשה מכה במשפחתו. הוא הבין כי מחובת ההשתדלות שלו עליו לעשות משהו כדי להתפרנס ולהביא מעט אוכל לביתו, אלא שלא ידע כיצד יעשה זאת, בפרט כשהעניין הפך להיות דחוף יותר ויותר.

היה זה בשעת צהריים מוקדמת, השמש בקושי חדרה מבעד לעננים הכבדים, ורבי זושא

יושב היה בפאתי הבית, גמרא גדולה פתוחה לפניו והוא שקוע בתורתו. לפתע פתאום, כמו הארה שהגיעה משמי מרומים, עלה בליבו רעיון מעניין. רבי זושא קם ממקומו, התעטף במעילו הישן, ויצא אל עבר חנותו של הקצב המקומי.

בעיירה התגורר קצב, איש ישר דרך שהיה ידוע ביראת השמים שלו ובהקפדתו על כשרות הבשר שמכר בחנותו. הקצב היה רוכש בהמות בשוק העירוני, מוליך אותן אל השוחט והבודק, ולאחר שהיו שוחטים את הבהמה ובודקים את כשרותה, היה הקצב מוכר את הבשר לכל דורש. מסחר עירני ותוסס התנהל באטליז הגדול, שכן גם מעיירות סמוכות היו מגיעים לרכוש אצלו את הבשר הטרי והכשר למהדרין.

בצעדים כבדים, כשגופו הצנום רועד מהקור, פסע רבי זושא לעבר חנותו של הקצב. החנות הייתה פתוחה למרות השלג שעדיין המשיך לרדת, ורבי זושא מצא את עצמו עומד בפתח החנות, מביט בקצב העושה את מלאכתו נאמנה. הקצב, איש בעל כתפיים רחבות וזקן שחור עבות, היה עסוק באותם רגעים בהנפת סכין הקצבים על נתח הבשר הענק וחיתוכו לפיסות מתאימות, והוא לא הבחין באורח שנכנס לחנותו.

לאחר דקות ארוכות של עבודה הרים הקצב את עיניו, מבקש לבחון את הלוקחות שנכנסו לחנותו, והנה הוא מופתע לראות את רבי זושא עומד מולו. הקצב לא ידע את נפשו לרוב תדהמה. כמו כל בני העיירה מכיר היה את רבי זושא כצדיק מופלג העוסק בתורת השם. מעולם לא הסתובב רבי זושא בחנויות, ובוודאי שלא דרכה רגלו בחנות הבשר. חי היה בפרישות יתרה, ובמועט שבמועט שבו הסתפקו, לא היה בשר ודומיו. בקושי רב, וגם זה לא בכל שבוע, הייתה הרבנית משיגה מעט בשר עוף, מאותם שירים שאיש לא היה מעוניין בהם.

הקצב עצר תכף ומיד את עבודתו, עזב את נתח הבשר בו טיפל, ניגב את ידיו מכתמי הדם, ופנה לרבי זושא בהכנעה: "רבינו, במה אוכל לסייע לך ולעזור לך?" רבי זושא האיר את עיניו לקצב, ואמר לו: "מבקש אני להתעניין בשלומך ובשלום פרנסתך." הקצב שלא ידע את נפשו מרוב התרגשות על תשומת הלב המיוחדת אותה הוא מקבל מהצדיק הנשגב, ביקש מרבי זושא שיכנס אל החדר הפנימי, שם יוכלו לדבר בניחותא. בינתיים הורה הקצב לשוליתו שישגור לשעה



ואף נתן תקיעת כף לרבי זושא כי הוא ימשיך לתמוך במשפחתו של רבי זושא כפי שעשה עד כה, ואף יוסיף וייתן יותר ממה שנתן עד כה. רבי זושא חיך ועדיין לא ענה.

שוב חשב הקצב כי רבי זושא חושש שמא הסוד הגדול ייצא ממנו לאחרים, ואף גם על זאת הוא הבטיח בנחרצות כי הסוד הגדול לא ייצא ממנו לעולם. אל הקבר הוא ייקח עימו את הסוד, ולא יגלהו לשום אדם שבעולם. ורבי זושא בשלו, מתעטף בשתיקה ואינו משיב.

במשך כמה וכמה ימים הפציר האיש ברבי זושא, מעלה טיעונים שונים ורבים לכך שעל רבי זושא לגלות לו את סוד זיהוי הבהמות. לבסוף, אחרי הפצרות רבות, הנהן רבי זושא בראשו ואמר לקצב: "הואל בבקשה לבוא אל ביתי כשעה קודם חצות הלילה."

הקצב, נרגש מהסכמתו של רבי זושא, הגיע בדיוק בזמן שנקבע. ריח קל של עשן מילא את הבית הקטן, ועל שולחן העץ הפשוט עמדה קדרת נחושת גדולה, כזאת המשמשת לבישול, אלא שהיא הייתה מלאה בגחלים לוחשות ולוהטות שהאירו את החדר באור אדמדם.

רבי זושא עמד ליד השולחן, פניו מוארות באור הגחלים. בלי לומר מילה, שלח רבי זושא את ידיו אל תוך הקדרה, טובל אותן בגחלים הבווערות. הקצב עצר את נשימתו בתדהמה, עיניו מתרחבות למראה המופלא. "עכשיו," אמר רבי זושא לקצב בקול שקט, "עשה כמוני."

פניו של הקצב החווירו. הוא החל לגמגם בבהלה: "כיצד יכול אני לעשות זאת, להכניס את ידי בגחלים הבווערות? הרי אכווה!" חיוך חכם עלה על פניו של רבי זושא. "אם כך," אמר ברכות, "כיצד תוכל להבחין בין בהמה כשרה לטרפה?"

בענווה רבה השתחוהו הקצב ויצא מביתו של רבי זושא. הוא הבין שישנם דברים המצויים למעלה מהשגתו והם אינם ניתנים לקנייה בכסף או ללמידה בזמן קצר.



הרה"ק רבי יעקב מפשווארסק זיע"א שהיה מספר את הסיפור הזה על כוחו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי לזהות את הבהמות הכשרות והטרפות, היה מראה את דברי הפסוק (ויקרא ז ח): 'והכהן המקריב את עלת איש עור העלה אשר הקריב לכהן לו יהיה, ואת פירושו של רבינו בחיי על אתר: ורז"ל דרשו כי כל הקרבנות היו בודקין אותן קודם הקרבנות כדי שלא יקריבו טרפה על גבי המזבח, שהיו הכהנים בודקין את הטרפה בדוקים שבעין ובשאר סימנין קודם שחיתתן, ולזה הוסיף 'אשר הקריב', כלומר שכבר עלתה לו בחשבון קרבן.

הסקה, עבור בני משפחתו. "מסתפק אני במועט, איני מהלך בגדולות, וכל רצוני הוא שבני ביתי יוכלו לחיות כראוי," הטעים רבי זושא.

הקצב, שהכיר היטב את רבי זושא וידע את קדושתו הנשגבה, לא היסס לרגע וקיבל את ההצעה בשתי ידיים. על אתר נתן הקצב כמה מטבעות כסף לידי רבי זושא, ואף ארז לו מעט בשר מהאטליז, כדי שילדיו יוכלו להחיות את נפשם. לאחר מכן קרא הקצב לשוליותו, נתן גם לו סכום כסף, והורה לו לרכוש פירות וירקות, חלב וביצים, עבור משפחתו של רבי זושא.

כך החלה שותפות מופלאה בין רבי זושא לבין הקצב. בכל פעם שהקצב עמד לרכוש את הבהמות בשוק, הוא היה מקדים ומזמין את רבי זושא שילך יחד עימו, והצדיק היה מצביע בדיוקנות מופלאה על הבהמות הכשרות ושולל את הבהמות הטרפות. כדי שאיש לא יידע מהשיח ביניהם, סיכם הקצב עם רבי זושא כי הזיהוי ייעשה בהנהון ראש בלבד. הקצב ניח את ידו על הבהמה בה הוא מתעניין, ורבי זושא יגיב בהנהון ראש לחיוב או לשלילה.

למותר לציין כי דבר אחד מדבריו של רבי זושא לא שב ריקם. כל הבהמות שרכש הקצב היו כשרות, והוא החל להרוויח הון רב מהאטליז שניהל ביד רמה. כמובן שהוא מילא את חלקו בהסכם ביד רחבה ובעין טובה. בכל שבוע ושבוע היה הקצב נותן סכום כסף נאה לרבי זושא כדי שיהיה לו לפרנסת ביתו, כשהוא מוסיף על זה עוד כהנה וכהנה ממיטב מטעמי האטליז.

החורף הקשה חלף ועבר, והאביב החל מפציע בעיירה. פריחה חדשה כיסתה את העצים, והשמש החמימה החלה מחממת את האדמה הקפואה. גם בביתו של רבי זושא ניכר השינוי - ילדיו שבו לצבור כוח, והם הלכו ללימודם בשמחה ובחיות.

היה זה באחד מימי האביב כשהקצב הגיע לביתו של רבי זושא עם בקשה מיוחדת. פניו של הקצב קרנו מהתרגשות כשהוא סיפר על יריד הבהמות הגדול המתקרב: "זהו היריד הגדול, שם ניתן להשיג בהמות איכותיות וטובות במחירים זולים ביותר. כל קצבי המדינה נוסעים ליריד זה ורוכשים שם עדרים שלמים במחירי מציאה. רבי זושא," אמר הקצב בהתלהבות, "יריד הבהמות נערך במקום מרוחק מאוד, ואיני רוצה להטריח אתכם בנסיעה כה ארוכה עד לשם. אולי... אולי תוכלו ללמד אותי את סודכם וכך לא תיאלצו לטרוח יותר?"

רבי זושא הקשיב לבקשת הקצב, אך לא ענה מאומה. הקצב לפי תומו חשב שרבי זושא חושש שמא בשעה שיידע את הסוד הגדול כבר לא יצטרך לשירותיו ויחדל מלשלם לו כמנהגו עד כה. בשל כך, הצהיר האיש

קלה את דלת האטליז, כדי שלא יכנסו אנשים ויפריעו לו בשיחה חשובה מאוד.

רבי זושא התיישב מול הקצב והחל לשוחח עמו על פרנסתו. "אמור לי ידידי," פתח רבי זושא ושאל בקול רך, "כמה בהמות אתה שוחט בשבוע רגיל?" הקצב, שלא זכר את הפעם האחרונה שאי מי התעניין בשלומו עד כדי כך, החל לפרט לרבי זושא את סדר עבודתו ואת שלל האתגרים שהוא נתקל בהם.

השיחה התנהלה בנעימים, והקצב סיפר לרבי זושא שעיקר הבעיה בפרנסתו מצויה באותן בהמות שמתגלות כטרפה לאחר השחיטה. "מדובר בהפסדים כספיים קשים מאוד, והם מעיבים על פרנסתי." לבקשתו של רבי זושא, הסביר הקצב כי הוא רוכש בהמות שמנות וטובות ומביא אותן אל השוחט והבודק. אם מתמזל מזלו והבהמה יוצאת כשרה, הרי שרווח כספי נאה מאוד יבוא לו ממכירת בשרה. אולם אם הבהמה מתגלה כטרפה, הרי שבעל כרחו יהיה עליו למוכרה לאטליז של גויים במחיר נמוך בהרבה מעלות הבהמה.

"כל בהמה שיוצאת טרפה," סיים הקצב את דבריו בעצב, "היא עבורי הפסד של מאות רובלים. לצערי, הפסד כזה מצוי אצלי לרוב, כיוון שאחת מכל ארבע או חמש בהמות שאני רוכש מתגלה כטרפה, מבלי שיש בידי כל דרך למנוע הפסד זה."

הקשיב רבי זושא לדברים ושאל בשקט: "אם היית יכול לדעת את מצבן של הבהמות עוד לפני קנייתן, האם היית מוכן לשלם על כך? האם מניעת הפסדים כבדים אלו היא דבר שביכולתך לתת עליו תשלום?" הקצב כמעט וקפץ ממקומו ואמר: "בוודאי ובוודאי, הרי כפי שאמרתי למעלת כבודו, כל בהמה שמתגלה כטרפה מפסידה לי מאות רובלים, ואין לי כמעט שבוע שבו אין לי בהמה אחת או יותר המתגלה כטרפה."

רבי זושא הביט בקצב ואמר: "יכול אני בעזרת השם לסייע בעדך, והתמורה שאני מבקש ממך היא נמוכה מאוד." רבי זושא החל לפרט את הצעתו ואמר לקצב: "מהיום והלאה, בכל פעם שאתה עומד לרכוש את הבהמות לשחיטה, אבוא אני עמך. תצביע לי על הבהמה שאתה מבקש לקנות, ואני אומר לך אם היא כשרה או טרפה. כך תוכל להינצל מכל אותן בהמות טרפות שלא יבואו לידך, וכשתביא רק בהמות כשרות, פרנסתך תפרח ותשגשג."

הקצב, נרגש כולו לשמע בשורה זו שאותה לא פילל, התרגש עוד יותר כששמע שרבי זושא אינו דורש שכר טרחה מופלג עבור שירות זה. כל שהוא מבקש הוא שהקצב ידאג למזון ומחיה בסיסיים, בגדים פשוטים ומעט עצי



מלון ירוזן וזוזשם נלאים מלוקט  
מדברות קדשו ותורתו של  
דבי דוד חי אביהצירא שליט"א

# מִילְתָּא

## חֻזְרָא

### חֻזְרָא דְאַזְרֵייתָא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

## קרבן פסח כדין קרבן תודה - על הד' שצריכים להודות

מי שעושים לו נס מנכים לו מזכויותיו, אמנם על ידי שמודה לה' על ניסיו עמו הרי הוא פורע חובו לשמים, ועל ידי כן לא ינכו מזכויותיו, וזהו הצורך שיש לאדם בהודאה על הניסים שעל ידי כן מרוויח את זכויותיו.

**ע"י השבחה וההלל זוכים לישועה קודם הבקשה**  
על ידי שמשבחים ומהללים לפני ה' יתברך זוכים להיושע גם קודם שמבקשים, כי בשעה שהאדם מבקש צרכיו בפיו עלולים המקטרגים להתעורר ולהזכיר עוונותיו ולעכב את תפילתו שלא תתקבל, ועל כן הדרך הרצויה היא, לשבח ולהלל לפניו יתברך באותו ענין שהוא נוצר בו לישועה, והקב"ה שהוא בוחן לבבות מבין כוונתו וימלא את רצונו.

להודות על כל הניסים הללו.

[ובדרשות חתם סופר (שבת הגדול תקפ"ח ד"ה שבכל) ביאר בשם האברבנאל מה ששואלים, 'שבכל הלילות הם הלילות שאנו אוכלים בהם קרבן תודה, ומביאים עמו שלשים מצות ועשרה לחמי חמץ, ואילו בלילה הזה אנו אוכלים קרבן פסח, שהוא כעין קרבן תודה להודות לה' על יציאת מצרים, ואין אוכלים עמו אלא מצה בלבד].

**על ידי הודאה על הנס אין מנכים מזכויותיו**  
ויש להבין בדברי הגמרא, מהו הלשון 'צריכים להודות' ולמה לא אמרו 'חייבים להודות'. ואפשר לפרש שהלשון 'צריכים' פירושו שההודאה על הנס היא צורך לאדם ואינה רק חיוב בעלמא, כי כל

**אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות גלוּלת בַּשֶּׁמֶן וגו' (ז, יב).**

אמרו חז"ל (ברכות נד): 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא'.

בשעה שיצאו בני ישראל ממצרים זכו לכל ארבע הבחינות - יצאו ממצרים כבית האסורים שהיו חבויים בה, ובקריעת ים סוף עשה להם השם יתברך נס וירדו לים, וכן היו הולכי מדבריות, ובשעת גמר יציאת מצרים ותכליתה דהיינו בקבלת התורה נתרפאו מכל המומין שהיו בהם כמו שדרשו חז"ל על הפסוק 'כולך יפה רעייתו ומום אין בך' (שיה"ש ז, ז), ולפיכך מביאים קרבן פסח אחר יציאת מצרים בשיר תודה וזמרה כדין ההודאה שאנו חייבים

## מִילְתָּא דְפְלִיאָה

### כח שרה אמנו מתעורר בפסח ומסייע לבניה להגיע לאמונה

ובדרך רמז בא ללמדנו, כי אף שהיו ימי חייה של שרה למפרע, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם זאת היו בעיניה כולם שוים לטובה, שלא ראתה שום רע בהנהגת הבורא, וידעה מה שאמרו חז"ל (בר"א ג) 'אין רע יורד מלמעלה, ואם כך, גם כשאירע דבר מן השמים הנראה כלא טוב על כרחך טוב הוא שהרי אין יורד מן השמים. ובהסתכלות זו קיבלה כל מאורעות חייה באהבה ובשמחה, והאמינה שכל הנעשה עמה הוא אך לטובה' 'כל דעביד רחמנא לטב עביד' (ברכות ס:), ואף שבשעת מעשה נראה הדבר כצרה אבל לבסוף יתגלה שהכל היה לטובה.

ובליל יציאת מצרים שנצטוונו בו 'למען תספר וגו' וידעתם כי אני ה', שבו מתגלה ביתר שאת אור האמונה 'כי אני ה', שבכל דבר ודבר יכולים להכיר כי מה' הוא ולטובה, מתעורר כוחה וירושתה של שרה אמנו ע"ה ביותר לסייענו בחיזוק האמונה.

#### כח שרה אמנו ע"ה משפיע לדורות עולם שבכל הגלויות יתחזקו וידעו כי הכל מה' ולטובה

ולא בגלות מצרים בלבד אלא גם בכל הגלויות ניתן כח מיוחד לבני ישראל לראות את הטוב שבכל דבר ודבר בכלל ובפרט, ואפילו אם חלילה מתרגשים ובאים עליהם זמנים קשים מיצרים ומכאובים הן בגשמיות והן ברוחניות, עם כל מתחזקים ביסוד אומתנו הקדושה המושרשת לנו מאבותינו ואשר ניכרה ביותר בעת שבחר בנו לעם ביציאת מצרים, שהוא האמונה הבהירה והתמימה כי כל דעביד רחמנא לטב עביד, ומאמינים כי בכל הסתר וצוקה טמון אור וחסד עצומים לטובתנו רק שנסתר מאיתנו להטיבנו ולהיטיב אחריתנו.

כתוב (שמות יב, ח) 'וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלֵילָה הַהוּא צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עֹמֵר יִאֲכְלֶהָ. רבותינו ז"ל אמרו במדרש (שמו"ר טו יב): 'ומצות - בשביל שרה שעשתה למלאכי השרת עונות ולא טעמו לחם וכו'. יש לומר בטעם שנזכרה שרה אמנו ע"ה בלילה זה, שכן אמרו חז"ל **בפרקי דרבי אליעזר** (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכן הוא עתיד להכות את עם ארצו. ומשום כך פירש **מו"ר זקני ע"ה** (פתוחי חותם וארא ענין עשר המכות) כי 'שרה' בגימטריא ראשי התיבות של עשר המכות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' (עם הכולל של ג' התיבות והכולל של שלשתם כאחד).

ו'מעשה אבות סימן סימן' הוא לבנים, וכל דבר שעבר עליה היה בו נתינת כח גם לזרעה שבכל הדורות, לכך גם המכות שקיבל פרעה בגללה היו סימן לבניה שגם בגללם יקבל פרעה את עשר המכות. ועל כן בלילה זה נזכר כוחה של שרה לבני ישראל.

#### כוח האמונה של שרה מתעורר עתה ביותר

ומכלל הכח שהורישה לנו שרה ע"ה הוא להכיר ולדעת כי כל העובר עלינו בגשמיות ורוחניות הן צרות הגלות והן הקשיים והמיצרים העומדים בדרכו של כל אדם בפרטות, לטובה הם. כי הרי בכל מהלך חייה עברו עליה צרות וקשיים, בשנות עקרותה הארוכים ובגלות ממקום למקום, ועוד כיוצא בהם, עם כל זה נאמר בהם (רש"י בראשית כג א) 'כולך שוין לטובה'. וכפי שביארנו (חיי שרה) עפ"י דברי **מרן החיד"א** ע"ה (פני דוד שם) בפסוק (בראשית שם) 'ויהיו חיי שרה', דתיבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמוז שחיייה היו אחת שווה לטובה הן כשתביט בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן.

# ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

## לילה כיום יאיר - בהירות האמונה המתגלה בליל התקדש החג

בפסוק 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', פירש רש"י זלה"ה 'להגיד בבוקר חסדך' בעת הגאולה, 'ואמונתך בלילות' בעוד צרת הגלות, להאמין בך שתשמור הבטחתך, כל זה נאה וטוב, עכ"ל.

### עיקר עבודת השם בגלות על ידי אמונה

כי כידוע הלילה רומז על הגלות, והבוקר רמז לעת הגאולה, והלוא בעת הגלות וההסתרה עבודת ה' היא על ידי האמונה, כבלילה ובחושך הכל בהסתרה, ורק על ידי האמונה ובטחון והקיווי יכולים להתחזק ולהאמין כי הכל לטוב, ועל ידי זה יהיה באמת 'להגיד בבוקר חסדך', כי בעת הגאולה יתברר למפרע שכל אשר אירע והיה בזמן הגלות, הכל היה מחסדי ה' בחמלתו עלינו. וצריך לומר הן אמת ויציב בשחרית והן אמת ואמונה בערבית, כי גם כאשר הכל גלוי ומאיר בשחרית וגם כאשר הכל בחשיכה ובהסתרה, צריך לדעת כי הכל באמת מלך חנון ורחום, וכמו שביאר **בחובות הלבבות** (שער הבטחון פ"ב-ג) שלא יבטח בה' שבודאי ישתנה הדבר לטובה, אלא יאמין ויבטח שבודאי חפץ ה' להיטיב לבריותיו יותר ממה שחפצים להטיב לעצמם, וכל מה שהשם יתברך עושה עמו הכל לטוב לו אף שאינו יודע ואינו רואה את הטובה, ואילו היה יודע היה בוחר זאת לעצמו.

### הטעם לזמן קריאת שמע בשחרית עד ג' שעות ובערבית כל הלילה

ונראה שמטעם זה קבעו חז"ל זמן קריאת שמע של שחרית עד שלש שעות, וקריאת שמע של ערבית כל הלילה, כי בבוקר ובזמן הגאולה אין צורך להגיע למדרגת אמונה, שהרי הכל כבר גלוי ומאיר, ולכך די בשלש שעות, אבל בזמן החשכות וההסתרה צריך ביותר להתחזק באמונה, לחזור ולשנן עיקרי האמונה כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, כי כן דרכו להיטיב ומאתו לא יצאו רעות חס ושלוש, ולכן קבעו זמנה כל הלילה, בכל זמן החושך וההסתרה.

### יציאת מצרים בזכות האמונה והבטחון ובחג המצות הזמן להתחזק בהם

והנה חג הפסח הוא הזמן הראוי להתחזק במדת האמונה והבטחון, שהרי רק בזכות האמונה והבטחון של אבותינו במצרים זכו לגאולה השלימה ולקריעת ים סוף, כמו שאמר השם יתברך למשה רבינו (שמות יד טו) 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו', ואיתא **במכילתא** (הובא ברש"י שם) 'כדאי זכות אבותיהם, והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם היס'. וכך נאמר על ימי צאתנו ממצרים (ירמיה ב ב) 'כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', כי ביציאת מצרים הגיעו בני ישראל לעוצם דרגתם באמונה ובבטחון בה', וכמו שאומרים בהגדה של פסח 'ואומר לך בדמך חיי, ואומר לך בדמך חיי' (יחזקאל טז ו), 'בדמך חיי' עולה בגימטריא 'אמונה'. גם 'פסח' בגימטריא ב' פעמים בטחון, והזמן גורם להתעורר ולהתחזק ביתר שאת וביתר עוז במידות טובות אלו, שהם הא"ב של איש יהודי, א' אמונה ב' בטחון, ועל ידי ההתעוררות וההתחזקות במידות אלו נזכה גם עתה להיושע בגאולת עולמים.

### 'להגיד בבוקר חסדך' בעת הגאולה 'ואמונתך בלילות' בגלות

איתא בגמרא (ברכות יב). אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב, כל שלא אמר אמת ויציב שחרית ואמת ואמונה ערבית לא יצא ידי חובתו, שנאמר (תהלים צב ג) 'להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות', ופירש רש"י זלה"ה, כי ברכת אמת ויציב שמברכים ביום היא על החסד שעשה עם אבותינו, שהוציאם ממצרים ובקע להם הים והעבירם, וברכת אמת ואמונה שמברכים בלילה מדבר בה אף על העתידות, שאנו מצפים שיקיים לנו הבטחתו ואמונתו לגאלנו מיד מלכים ומיד עריצים ולשום נפשנו בחיים, ולהדריכנו על במות אויבנו, כל אלה הנסים התדירים תמיד, עכ"ל. ובתהלים

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (כג א) 'ה' רועי לא אחסר', ופירש הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיז ע"ה (הובא בספר תולדות יצחק לבנו מהר"י מנעשכיז תהלים שם) הכוונה שביקש דוד המלך ע"ה שלא תחסר לו ידיעה זו כי ה' הוא רועי, כי צריך האדם לזכור תמיד כי הקדוש ברוך הוא אשר מלא כל הארץ כבודו הוא הרועה ונאחזנו צאנו עמו ומרעיתו, וכל אשר יש לאדם הכל מידו הרחבה, אין זולתו ואין עוד מלבדו.

### מי שזוכר 'ה' רועי' לא יחסר לו מאומה ולהיפך חס ושלוש

כאשר זוכר האדם פרט זה הרי שאין חסר לו מאומה, בבחינת 'ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב' (שם לד יא), אך כאשר חס וחלילה אדם שוכח זאת וממעט את מדת הבטחון בה', מיד מזכיר לו זאת הקדוש ברוך הוא, על ידי שמסתיר את עצמו מהאדם, ומרגיש האדם חסרון חס ושלוש, ועל ידי זה נזכר בקדוש ברוך הוא. וזוהי עיקר בקשת דוד המלך ע"ה, 'ה' רועי לא אחסר', שלא אחסר מידיעה והכרה כי ה' הוא רועי וממילא 'לא אחסר', לא יחסר לי מאומה ולא יצטרך לתזכורות שונות חס ושלוש, שידע ויכיר כי ה' רועי.

### בכח האמונה ממשיך האדם ישועות על עצמו

ואכן על ידי הבטחון והאמונה בה' יתברך ממשיך האדם על עצמו את כל הטובות ללא מחסור, כי אמונה הוא לשון המשכה וגידול כדכתיב (אסתר ב ז) 'ויהי אומן את הדסה', וכך כתוב מפורש בתהלים (לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', ואכן כך העיד דוד המלך ע"ה על עצמו 'ואני בחסדך בטחתי' (שם יג ו) על ידי הבטחון בחסדו יתברך, באתי לידי 'גל לבי בישועתך', ואכן 'אשירה לה' כי גמל עלי', כי על ידי הבטחון בה' וההליכה בתמימות אפשר ללכת לבטח ללא מחסור וללא דאגה, כמו שאמר דוד (שם כו א) 'אני בתומי הלכתי ובה' בטחתי לא אמעד'.

### שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול

להסיר מעליו מוטות עול הגלות. שכן אומרים בהלל (תהלים קטז טז) 'אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי'. ויש לפרש, כי לעתים באים על האדם מיני יסורים בכדי לעורר אותו לעבודת ה', ואם האדם מתעורר מעצמו לעבודתו יתברך שוב אין צורך להביא עליו יסורים.

כמבואר באור החיים (דברים ד כט): כנגד העושה תשובה הגם שלא שמע קול נוגש, אמר 'ובקשתם משם את ה' אלהיך', שיתעוררו הלבבות לחיבת אלהים, 'ומצאת', והגם שיש בידך עבירות חמורות כאמור בסמוך 'ועבדתם שם אלהים אחרים' וגו' אף על פי כן פטורים אתם מהיסורין ודי לכם התשובה, והטעם 'כי תדרשנו בכל לבבך', שתשובה כזו היא תשובה שלימה בכל לב ובכל נפש.

ועל פי זה יתבאר לשון הכתוב 'אני עבדך בן אמתך', כי העבדים נחלקים לשני מינים, יש עבד שזה מקרוב הובא אל בית אדוניו ובכל שעה הוא מטכס עצה איך להימלט לחופשי. מאידך יש עבד שנולד לאימו שאף היא שפחה בבית האדון, וכיון שהוא בן שפחה ומשפחתו משפחת עבדים אינו חפץ כלל לצאת לחורין ובכל אשר יפנה שם עבד עליו.

בכך מבואר לשון הפסוק: מאחר ואני 'בן אמתך' כעבד בן עבדים אין בליבי שום מחשבה לפרוק מעלי עול העבדות, ואם כן 'פתחת למוסרי' כי אין עוד צורך לאסור ולקשור אותי במוסרות, וגם בלעדיהם לא אבקש להשתמט מעול עבדותו יתברך.

ב) 'משכו וקחו לכם' (שמות יב כא), כלומר משכו ידיכם מעבודת כוכבים, וקחו לכם צאן ושחטו אלהיהם של מצרים ועשו הפסח. והיינו כי עבודתם של מצריים היתה לטלה ובני ישראל שחטו אותו לנגד המצרים במסירות נפש, ומכוחה נכנסו בקבלת עול תרי"ג מצוות. רמז לדבר כי 'פסח' במילואו - פ"ה סמ"ך ח"ת עולה במספר תרי"ג, לרמז שכולל כל תרי"ג מצוות (ראה פנים יפות), וזהו גם הרמז בדברי חז"ל (זבחים פ"ה מ"ח) הפסח אינו נאכל אלא למנוייו, שיש למנות את ה'פסח' במילוי אותיותיו כדי לעמוד על סודו המכוון כנגד תרי"ג מצוות.

לפיכך כל הירא וחרד מה' יתברך וחפץ לעבדו עבודה תמה ונקיה בלב שלם ובנפש חפה כעבד נאמן לפני אדונו וכבן המשרת לפני אביו, הרי הוא מקיים את כל מצוות ה' במסירות נפש כפי הטבוע בנפש כל יהודי, וזהו הלימוד מהאבות הקדושים אשר היו מקיימים כל מצוות תורה אפילו שלא הצטוו עליהם, ובנבואתם זכו להשיג כל התורה ומצוותיה בעמל וביגיעה, ואף מצוה לא הייתה קלה בעיניהם להיפטר ממנה, והיו מוכנים למסור נפשם על כל אחת ממצוות התורה, ואפילו מצוה קלה שאין אנו מחויבים למסור נפשותינו עליה, היו האבות מוכנים בכל עת למסור נפשם בעדה אחר שזה כל חיותם בעולם.

**עבד ה' האמיתי נפטר מכל צרותיו**  
כאשר מקבל על עצמו עבדות שלימה כדרך אבותינו הקדושים הרי שזוכה

סימן לבנים נתקיים כבר בארץ מצרים, שמסרו בני ישראל נפשם בלקיחת קרבן פסח שהוא יראתם של מצרים, כדאיתא בטור (או"ח סי' תל): שבת שלפני הפסח קורין אותו שבת הגדול, והטעם לפי שנעשה בו נס גדול, שפסח מצרים מקחו בעשור [וכו'] ולקחו להם כל אחד שה לפסחו וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם והשיבו לשחטו לשם פסח במצות השם עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול

והרי הכתוב מעיד ואומר (ירמיה ב ב) 'זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', שלא אמרו היאך נצא למדבר בלא צידה אלא האמינו בה' והלכנו אחר דברו, וכן היתה הליכתם במדבר הגדול והנורא ארבעים שנה, וגם בכניסתם לארץ לא הרהרו כיצד יתגברו על כל המלכים והאומות ששכנו שם, וכל כוחם היה מירושת האבות הקדושים שתהיה כל הנהגתם למעלה מדרך הטבע, כי הבא לעבוד את ה' יתברך ולקיים את התורה אין לו דרך אחרת, אם לא במסירות נפש שלא על פי חוקי הטבע.

**מצות פסח שקולה כתרי"ג מצוות**  
וזוהי חשיבותו של קרבן פסח, כי מצות הפסח כוללת בתוכה את כל מצוות התורה, מאחר שבה הכניעו את כוח עבודה זרה של מצרים, כמאמרם ז"ל (שמות רבה טז

### ג' לשונות הודאה כנגד ג' מדרגות ביוצאי מצרים

ואותם שלא היו בגדר עבדים שמחו והודו על כך שיצאו 'משעבוד לגאולה', ואילו הצדיקים שהצטערו על מיעוט עבודתם מודים על שזכו לצאת ברוחניות 'מאפילה לאור גדול'.

ועל פי זה ביאר שם בנועם אלימלך לשון הכתוב (שמות יח א) 'וישמע יתרו וגו' את כל אשר עשה אלהים למשה ולישראל עמו', כי למשה רבינו היתה הגאולה במדרגה אחרת מאשר לכלל ישראל, והיתה הישועה לפי מדרגתו של כל אחד, ומכל מקום הושוו כולם לענין היציאה עצמה, ולכן חזר הכתוב וכלל את כולם 'כי הוציא ה' את ישראל ממצרים'.

בהם המצרים להשתעבד בהם], אך מכל מקום היה צר להם שהם כעבדים בארץ לא להם. למעלה מהם היו בעלי מדרגה גבוהה שלא נתנו ליבם ודעתם על צרת השעבוד, ועיקר צערם היה על קליפת מצרים המונעת מהם לעבוד את ה' יתברך כפי ערכם.

נמצא שכל אחד הרגיש שמחת הגאולה לפי ערכו, אותם שעבדו בפרך הודו ושבחו על יציאתם 'מעבדות לחרות',

**לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל לשבח וכו' הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפילה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה** (ברכת אשר גאלנו). בנוסח הברכה מוצאים אנו לכאורה כפל לשונות הנראים משמעות אחת: 'הוציאנו מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול'. פירש הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה בנועם אלימלך (יתרו ד"ה כי הוציא) שכלל ישראל במצרים נחלקו לכמה מדרגות. היו מהם שעבדו עבודת פרך בחומר ובלבנים, והיו מהם שלא הכבידו עליהם המצרים את ידם [כדוגמת בני לוי שלא שלטו

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להפיץ ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל





חסד לאברהם  
 ראדאמסק  
 חסד לאברהם  
 ר"א מקאליסק  
 יסוד האמונה  
 סידורו של שבת  
 ערבי נחל  
 ישמח משה  
 תניא  
 זכרון זאת

שארית ישראל  
 תפארת שלמה  
 יסוד העבודה  
 מגן אברהם  
 דברי יחזקאל  
 פרי צדיק  
 צדקת הצדיק  
 דגל מהנה אפרים  
 עמוד העבודה

באר מים חיים  
 יושר דברי אמת  
 מנחם ציון  
 אוהב ישראל  
 מאור ושמש  
 זרע קודש  
 בת עין  
 אור לשמים  
 בני יששכר

אוצר בעל שם טוב  
 תולדות יעקב יוסף  
 נועם אלימלך  
 מגורת זהב החדש  
 מאור עינים  
 אור המאיר  
 עבודת ישראל  
 קדושת לוי  
 חיים וחסד

**לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל**  
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחיו  
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת  
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.  
 Call 718-407-2479 or email [otzarpninei@gmail.com](mailto:otzarpninei@gmail.com)